

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA PRĪTA PIKAMĒES [PRIIT PIKAMĀE]
SECINĀJUMI,
sniegti 2020. gada 27. februārī¹

Lieta C-18/19

**WM
pret
Stadt Frankfurt am Main**

(*Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa, Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Direktīva 2008/115/EK – Kopīgi standarti un procedūras dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi – 16. panta 1. punkts – Aizturēšana izraidīšanas nolūkā – Aizturēšana ieslodzījuma vietā – Trešās valsts valstspiederīgais, kas rada nopietnu apdraudējumu sabiedriskajai kārtībai vai sabiedrības drošībai – Efektivitātes un samērīguma principi – Minimālās garantijas – Iespēja aizturēt ieslodzījuma vietā ar personām, kas tiek turētas apcietinājumā – 15. pants – Pārbaude tiesā – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 1. līdz 4. pants, 6. un 47. pants

1. Kādos apstākļos ir iespējams pieļaut, ka trešās valsts valstspiederīgais, kas gaida izraidīšanu, var būt vienlaicīgi juridiski aizturēts un fiziski ieslodzīts? Konkrētāk, vai šādu valstspiederīgo var aizturēt ieslodzījuma vietā, nevis Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi², 16. panta 1. punktā paredzētajās īpašās aizturēšanas telpās, pamatojoties uz to, ka viņš rada nopietnus draudus trešo personu veselībai un dzīvībai vai būtiskām iekšējās drošības interesēm?
2. Šādi būtībā ir jautājumi, kas uzdoti lietā C-18/19.
3. Tādējādi Tiesai vēlreiz tiek lūgts precizēt nosacījumus, kādos dalībvalstīm ir jānodrošina trešo valstu valstspiederīgo, kas gaida izraidīšanu, aizturēšana saskaņā ar Direktīvu 2008/115.
4. Šī lieta ir sensitīva, jo tajā jautājums par rīcību nelegālās imigrācijas jautājumos savijas ar jautājumu par to, kā rīkoties situācijā ar indivīdiem, kuri tiek uzskatīti par bīstamiem.

¹ Oriģinālvaloda – franču.

² OV 2008, L 348, 98. lpp.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

5. Direktīvas 2008/115 1. pantā “Priekšmets” ir paredzēts:

“Šajā direktīvā ir noteikti kopēji standarti un procedūras, kas dalībvalstīs ir jāpiemēro attiecībā uz nelikumīgi uzturošos trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, ievērojot pamattiesības kā galvenos Kopienas tiesību, kā arī starptautisko tiesību principus, tostarp pienākumu nodrošināt bēgļu aizsardzību un cilvēktiesības.”

6. Direktīvas 2008/115 15. pantā “Turēšana apsardzībā” ir noteikts:

“1. Ja vien konkrētajā gadījumā nav iespējams efektīvi piemērot citus pietiekamus, bet vājākus piespiedu līdzekļus, dalībvalstis var aizturēt un turēt apsardzībā tikai to trešās valsts valstspiederīgo, kam paredzēts piemērot atgriešanas procedūras, lai sagatavotos atgriešanai un/vai veiktu izraidīšanas procesu, jo īpaši tad, ja

- a) pastāv bēgšanas iespējamība vai
- b) attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais izvairās no atgriešanas vai izraidīšanas procesa vai traucē tā sagatavošanu.

Ikvienu turēšanu apsardzībā ir iespējami īsa un tā turpinās tikai tik ilgi, kamēr veic izraidīšanas pasākumus, un to izpilda ar pienācīgu rūpību.

2. Rikojumu par turēšanu apsardzībā izdod administratīvās vai tiesas iestādes.

Rikojumu par turēšanu apsardzībā izdod rakstiski un norāda faktiskos un juridiskos iemeslus.

Ja rikojumu par turēšanu apsardzībā ir izdevušas administratīvās iestādes, dalībvalstis

- a) vai nu paredz rikojuma par turēšanu apsardzībā likumīguma ātru juridisku pārskatīšanu iespējami īsā laikā no turēšanas apsardzībā sākuma brīža,
- b) vai arī nodrošina attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam tiesības vērsties tiesā, lai tā iespējami īsā laikā lemtu par viņa turēšanas apsardzībā likumību un pieņemtu attiecīgu lēmumu pēc iespējas ātrāk no attiecīgā tiesas procesa sākšanas brīža. Šādā gadījumā dalībvalstis nekavējoties informē attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo par iespēju veikt šādas darbības.

Attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo nekavējoties atbrīvo, ja turēšana apsardzībā nav likumīga.

3. Visos gadījumos turēšanu apsardzībā pārskata ar pamatotu regularitāti vai nu pēc attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā pieteikuma saņemšanas, vai *ex officio*. Pagarinātas turēšanas apsardzībā gadījumā tiesu iestāde uzrauga minēto pārskatīšanu.

4. Ja izrādās, ka tiesisku vai citu apsvērumu dēļ izraidīšanai vairs nav pamatota iemesla, vai ja 1. punktā noteiktie apstākļi vairs nepastāv, turēšanu apsardzībā vairs neuzskata par pamatotu un attiecīgo personu nekavējoties atbrīvo.

5. Turēšana apsardzībā ir spēkā tik ilgi, kamēr saglabājas 1. punktā noteiktie apstākļi un kamēr tā ir nepieciešama, lai nodrošinātu sekmīgu izraidīšanu. Katra dalībvalsts nosaka ierobežotu turēšanas apsardzībā laikposmu, kas nedrīkst pārsniegt sešus mēnešus.

6. Dalībvalstis nedrīkst pagarināt 5. punktā minēto termiņu, izņemot pagarinājumu uz ierobežotu laikposmu, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem nepārsniedz papildu divpadsmit mēnešus gadījumos, ja neatkarīgi no to pamatotiem centieniem izraidišanas procedūra varētu ieilgt šādu iemeslu dēļ:

- a) attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais atsakās sadarboties vai
- b) kavējas vajadzīgo dokumentu saņemšana no trešām valstīm.”

7. Direktīvas 2008/115 16. pantā “Turēšanas apsardzībā apstākļi” ir noteikts:

“1. Turēšanu apsardzībā parasti īsteno īpašās aizturēšanas telpās. Ja dalībvalsts nespēj nodrošināt uzturēšanos īpašās aizturēšanas telpās un ir spiesta izmantot cietuma telpas, aizturētos trešo valstu valstspiederīgos nošķir no parastiem ieslodzītiem.

2. Aizturētajiem trešo valstu valstspiederīgajiem pēc viņu lūguma ļauj laicīgi sazināties ar juridiskiem pārstāvjiem, ģimenes locekļiem un kompetentām konsulārām iestādēm.

3. Īpašu uzmanību pievērš mazāk aizsargātu personu stāvoklim. Tām nodrošina neatliekamo veselības aprūpi un slimību primāro ārstēšanu.

4. Attiecīgām un kompetentām valstu, starptautiskām un nevalstiskām organizācijām un struktūrām jābūt iespējai apmeklēt 1. punktā minētās aizturēšanas telpas, lai pārlicinātos, ka saskaņā ar šo nodaļu tās tiek izmantotas trešo valstu valstspiederīgo aizturēšanas nodrošināšanai. Var noteikt, ka šādiem apmeklējumiem nepieciešama atļauja.

5. Aizturētajiem trešo valstu valstspiederīgajiem sistemātiski nodrošina informāciju, kas skaidro aizturēšanas telpu noteikumus un izklāsta to tiesības un pienākumus. Tajā ir ietverta arī informācija par to tiesībām saskaņā ar valsts tiesību aktiem sazināties ar 4. punktā minētajām organizācijām un struktūrām.”

8. Direktīvas 18. pants “Ārkārtas situācijas” ir formulēts šādi:

“1. Gadījumos, ja ārkārtīgi liels skaits trešo valstu valstspiederīgo, kuri ir atgriežami, izraisa neparedzēti lielu turēšanai apsardzībā paredzēto telpu izmantojuma slodzi dalībvalstī vai izraisa administratīvā vai tiesas iestāžu personāla slodzi, šāda dalībvalsts, ņemot vērā to, cik ilgi šāda ārkārtas situācija turpinās, var [...] veikt steidzamus pasākumus attiecībā uz turēšanas apsardzībā apstākļiem, atkāpjoties no tiem, kas paredzēti 16. panta 1. punktā un 17. panta 2. punktā.

2. Izšķiroties veikt šādus ārkārtas pasākumus, attiecīgā dalībvalsts [par to informē] Komisiju. Tā arī informē Komisiju, tiklīdz ir novērsti iemesli, lai šādus ārkārtas pasākumus vairs nepiemērotu.

3. Šo pantu netulko tā, ka tas ļautu dalībvalstīm atkāpties no to vispārējā pienākuma veikt visus vispārējos un īpašus atbilstošos pasākumus, lai nodrošinātu to pienākumu izpildi, kuri noteikti šajā direktīvā.”

B. Vācijas tiesību akti

9. *Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet* (Likums par ārvalstnieku uzturēšanos, nodarbinātību un integrāciju Vācijas Federatīvajā Republikā) 62.a pantā, tā 2008. gada 25. februāra redakcijā (*BGBI. I*, 162. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar 2017. gada 20. jūlija *Gesetz zur besseren Durchsetzung der Ausreisepflicht* (Likums izceļošanas pienākuma labākai īstenošanai) (*BGBI. I*, 2780. lpp.) (turpmāk tekstā – “*AufenthG*”), ir noteikts:

“(1) Aizturēšanu izraidīšanas nolūkā principā īsteno īpašās aizturēšanas telpās. Ja federālajā teritorijā nav īpašu aizturēšanas telpu vai ja ārzemnieks rada nopietnu apdraudējumu trešo personu veselībai un dzīvībai vai būtiskām iekšējās drošības interesēm, aizturēšanu var īstenot citās ieslodzījuma vietās; šādā gadījumā aizturētās izraidāmās personas nošķir no parastiem ieslodzītiem [..].

(2) Aizturētajām izraidāmām personām ir ļauts sazināties ar advokātiem, ģimenes locekļiem, kompetentām konsulārām iestādēm un attiecīgām palīdzības un atbalsta organizācijām.

[..]

(4) Attiecīgo palīdzības un atbalsta organizāciju darbiniekiem pēc to lūguma atļauj apmeklēt aizturēto izraidāmo personu.

(5) Aizturētās izraidāmās personas jāinformē par viņu tiesībām un pienākumiem un par aizturēšanas iestādē spēkā esošajiem noteikumiem.”

II. Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

10. WM, kurš ir dzimis 1980. gadā, ir Tunisijas valstspiederīgais, kurš uzturējās Vācijā. Ar 2017. gada 1. augusta lēmumu Hesenes federālās zemes (Vācija) kompetentā ministrija izdeva rīkojumu par viņa izraidīšanu uz Tunīsi, balstoties uz *AufenthG* 58.a panta 1. punktu³, pamatojoties uz to, ka viņš rada īpašu apdraudējumu valsts drošībai.

11. Iesniedzējtiesa uzskata, ka minētā ministrija, pieņemdamā šo lēmumu, uzskatīja, ka WM radīja šādu apdraudējumu, it īpaši ņemot vērā viņa personību, uzvedību, radikāli islāmisko pārliecību, to, ka izlūkdiestī viņu kvalificē kā teroristu organizācijas “Islāma valsts” cilvēku nelegālu pārvedēju pār robežu un vervētāju, kā arī viņa darbību šīs grupas labā Sirijā.

12. WM cēla prasību par 2017. gada 1. augusta lēmumu *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa, Vācija) un arī iesniedza pieteikumu par pagaidu noregulējumu tajā pašā tiesā, lai apturētu tā izpildi. Ar 2017. gada 19. septembra nolēmumu minētā tiesa pieteikumu par pagaidu noregulējumu noraidīja, pamatojot, ka ar pieteikumu varbūtību esot iespējams, ka WM Vācijā veic teroristisku uzbrukumu.

³ *AufenthG* 58.a panta 1. punkts ir formulēts šādi: “Augstākā federālās zemes iestāde, pamatojoties uz faktos balstītu prognozi, lai novērstu īpašu Vācijas Federatīvās Republikas drošības apdraudējumu vai terorisma draudus, attiecībā uz ārzemnieku var izdot lēmumu par izraidīšanu bez iepriekšēja atgriešanas lēmuma. Lēmums par izraidīšanu ir izpildāms nekavējoties; nav jāizsniedz brīdinājums par paredzēto izraidīšanu.”

13. Ar 2017. gada 18. augusta nolēmumu *Amtsgericht* (Pirmās instances tiesa, Vācija) pēc kompetentā ārvalstnieku dienesta lūguma izdeva rīkojumu par WM aizturēšanu ieslodzījuma vietā izraidīšanas nolūkā līdz 2017. gada 23. oktobrim saskaņā ar *AufenthG* 62.a panta 1. punktu⁴.

14. WM par šo lēmumu cēla prasību *Landgericht* (Apgabaltiesa, Vācija), kura to noraidīja ar 2017. gada 24. augusta nolēmumu. WM par šo pēdējo lēmumu iesniedza kasācijas sūdzību iesniedzējtiesā, lai panāktu, ka tiek konstatēts viņa aizturēšanas prettiesiskums attiecībā uz laikposmu no 2017. gada 18. augusta līdz 23. oktobrim.

15. Aizturēšana izraidīšanas nolūkā pēc tam tika pagarināta vairākas reizes. Prasības, kas tika celtas pret šiem pagarinājumiem, tiek izskatītas *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa).

16. 2018. gada 9. maijā WM tika izraidīts uz Tunisiju.

17. Šādā kontekstā iesniedzējtiesa šaubās par to, vai Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punktā ir ļauts dalībvalstij trešo valstu valstspiederīgos, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi un kas rada nopietnu apdraudējumu trešo personu veselībai un dzīvībai vai valsts drošībai, aizturēt izraidīšanas nolūkā ieslodzījuma vietā nošķirti no parastiem ieslodzītajiem.

18. Šādos apstākļos *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkts nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram aizturēšana izraidīšanas nolūkā var tikt īstenota parastā cietumā, ja ārzemnieks nopietni apdraud trešo personu veselību un dzīvību vai būtiskas iekšējās drošības intereses, turklāt persona, kam piemērojama izraidīšana, arī šajā gadījumā ir jānošķir no parastiem ieslodzītiem⁵?”

III. Tiesvedība Tiesā

19. 2018. gada 22. novembra lēmums par prejudiciālā jautājuma uzdošanu Tiesas kancelejā tika saņemts 2019. gada 11. janvārī.

20. WM, Vācijas un Zviedrijas valdības, kā arī Eiropas Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus noteiktajā termiņā atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantam.

⁴ Nolēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu nav precizēts, vai iepriekš vai vienlaicīgi ir pieņemts cits lēmums, kas īpaši attiecas uz ieinteresētās personas aizturēšanu, ņemot vērā Direktīvas 2008/115 15. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā paredzētos pamatus, vai arī – ka šī *Amtsgericht* (Pirmās instances tiesa) 2017. gada 18. augusta nolēmuma mērķis ir gan minētā aizturēšana, gan īpašas kārtības noteikšana pasākuma izpildei, proti, attiecīgā migranta ieslodzījums, balstoties uz atsevišķu pamatojumu. Ir skaidrs, ka *AufenthG* 62.a panta 1. punktā, ar kuru ir pamatots apstrīdētais lēmums, nav pārņemti Direktīvas 2008/115 15. pantā noteiktie aizturēšanas nosacījumi. Katrā ziņā ir jānorāda, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu neattiecas uz šajā pantā izvirzītajiem nosacījumiem, kas reglamentē aizturēšanu, bet gan uz minētās direktīvas 16. pantā izvirzītajiem aizturēšanas īstenošanas nosacījumiem. Visbeidzot ir jānorāda, ka tajā 2018. gada 12. septembra priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (COM(2018) 634 *final*), kurš joprojām ir izskatīšanas stadijā, ir paredzēts jauns aizturēšanas pamats, proti, tāda trešās valsts valstspiederīgā situācija, kas rada draudus sabiedriskajai kārtībai, sabiedrības drošībai vai valsts drošībai.

⁵ Iesniedzējtiesas izmantotais termins ir “Strafgefangenen”, kas minēts *AufenthG* 62.a panta 1. punktā un ar ko vispārīgi tiek apzīmēti ieslodzītie, kam saskaņā ar galīgo nolēmumu piespriests brīvības atņemšanas sods, pretstatā terminam “Untersuchungsgefangene”, kas atbilst pirmstiesas apcietinātām personām.

IV. Vērtējums

A. Par pamatlietas pastāvēšanu

21. Gan no LESD 267. panta teksta, gan no tā sistēmas izriet, ka prejudiciāla nolēmuma tiesvedības priekšnoteikums ir tas, ka valsts tiesā faktiski norit tiesvedība, kurā tai ir jāpieņem lēmums, kurā var tikt ņemts vērā Tiesas spriedums saistībā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tātad Tiesai pat pēc savas iniciatīvas ir jāpārbauda, vai pamattiesvedība joprojām turpinās⁶.

22. Šajā gadījumā no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka pēc tam, kad ar *Landgericht* (Apgabaltiesa) 2017. gada 24. augusta nolēmumu tika noraidīta viņa prasība par lēmumu, ar kuru viņš tika aizturēts parastā ieslodzījuma vietā, WM par šo pēdējo minēto lēmumu iesniedza kasācijas sūdzību iesniedzējtiesā, lai tiktu atzīts, ka viņa aizturēšana bija nelikumīga. Vācijas valdības ieskatā⁷, WM apgalvo, ka rikojums par aizturēšanu ir prettiesisks, jo *AufenthG* 62.a pants ir pretrunā Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punktam.

23. Nav strīda par to, ka WM tika izraidīts uz Tunisiju 2018. gada 9. maijā – pirms lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanas 2018. gada 22. novembrī.

24. Lēmuma par prejudiciālā jautājuma uzdošanu 8. punktā *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) precizē, ka saskaņā ar *Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit* (Likums par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedības lietās) (turpmāk tekstā – “*FamFG*”) 70. panta 3. punkta pirmā teikuma 3. apakšpunktu kasācijas sūdzība atbilstoši *FamFG* 62. pantam ir pieļaujama un tā ir arī pieņemama (*FamFG* 71. pants), tās pamatotība būtībā ir atkarīga no Tiesas atbildes uz uzdoto prejudiciālo jautājumu.

25. Ir jāatgādina, ka Tiesai saistībā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu nav jālemj par valsts tiesību normu interpretāciju⁸. Tātad, ņemot vērā iesniedzējtiesas sniegtos paskaidrojumus, ir jāsecina, ka iesniedzējtiesa vēl joprojām izskata pamatlietu un ka Tiesas atbilde uz uzdoto jautājumu vēl aizvien noderīga, lai atrisinātu šo lietu. Līdz ar to ir jālemj par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu⁹.

B. Par Direktīvas 2008/115 16. panta piemērojamību

26. Zviedrijas valdība galvenokārt uzskata, ka Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkts nav piemērojams tādā situācijā, kāda ir aplūkota pamatlietā. Šajā ziņā tā uzsver, ka atbilstoši LESD 72. pantam, saskaņā ar kuru Eiropas Savienības kopējā imigrācijas politika neiespaido to dalībvalstu pienākumu izpildi, kas attiecas uz sabiedriskās kārtības uzturēšanu un iekšējās drošības nodrošināšanu, minēto valstu kompetencē ir veikt efektīvus apdraudējuma novēršanas pasākumus saistībā ar trešās valsts valstspiederīgā, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi, aizturēšanu izraidīšanas nolūkā.

⁶ Spriedums, 2018. gada 19. jūnijs, *Gnandi* (C-181/16, EU:C:2018:465, 31. punkts).

⁷ Vācijas valdības apsvērumu 7. punkts.

⁸ Spriedums, 2018. gada 19. jūnijs, *Gnandi* (C-181/16, EU:C:2018:465, 34. punkts).

⁹ Lietā, kurā tika pasludināts 2014. gada 17. jūlija spriedums *Pham* (C-474/13, EU:C:2014:2096), faktiskie un juridiskie apstākļi bija analogi šai lietai, jo lieta attiecās uz trešās valsts valstspiederīgo, kura Vācijā tika aizturēta ieslodzījuma vietā, pamatojoties uz *AufenthG* 62. panta 1. punktu, tobrīd piemērojamajā redakcijā, un vēlāk tika izraidīta uz Vjetnamu. Pēc šīs izraidīšanas *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) uzdeva Tiesai prejudiciālu jautājumu par to, kā interpretēt Direktīvas 2008/115 16. pantu, jo iepriekš minētajā spriedumā tika norādīts, ka prasības, kas tika iesniegtas *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa), mērķis bija konstatēt, ka aizturētās personas tiesības tika aizskartas ar rikojumiem par aizturēšanas ieslodzījuma vietā termiņa pagarināšanu. Minētā sprieduma 10. punktā ir minēts: “Kā uzskata *Bundesgerichtshof* [Federālā augstākā tiesa], ņemot vērā īpaši nozīmīgu pamattiesības aizskārumu, tiesību aizsardzības līdzekļi pret brīvības atņemšanu paliek spēkā arī pēc brīvības atņemšanas beigām, jo attiecīgajai personai ir aizsargājama interese panākt pat vēlāku konstatējumu, ka brīvības atņemšanas pasākums bija prettiesisks.” Lai arī šis pēdējais minētais precizējums nav ietverts rikojumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu, tas nešaubīgi ir *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) apsvērumu par kasācijas sūdzības pieņemamību šajā lietā pamatā.

27. Šajā gadījumā Zviedrijas valdība uzskata, ka attiecīgais pamatlietā aplūkotais valsts tiesiskais regulējums ir nepieciešams, lai uzturētu sabiedrisko kārtību un nodrošinātu Vācijas Federatīvās Republikas iekšējo drošību LESD 72. panta izpratnē.

28. Šo argumentāciju, ko Vācijas Federatīvās Republikas valdība neatbalsta un ko apstrīd Komisija, nevar pieņemt, jo valsts tiesību norma, uz kuru attiecas pamatlīta, manuprāt, ietilpst Direktīvas 2008/115 piemērošanas jomā.

29. To, cik plaša ir Direktīvas 2008/115 piemērošanas joma, ir jānovērtē, ņemot vērā tās vispārējo sistēmu – direktīva tika pieņemta, it īpaši pamatojoties uz EKL 63. panta pirmās daļas 3. punkta b) apakšpunktu, kas ir pārņemts LESD 79. panta 2. punkta c) apakšpunktā, kurš ir savukārt ir ietverts LESD trešās daļas V sadaļā par “brīvības, drošības un tiesiskuma telpu”¹⁰.

30. Kā izriet gan no Direktīvas 2008/115 nosaukuma, gan no tās 1. panta, ar šo direktīvu ir noteikti “kopīgi standarti un procedūras”, kas katrai dalībvalstij ir jāpiemēro attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi. No iepriekš minētā vārdu salikuma, kā arī no šīs direktīvas vispārējās sistēmas izriet, ka dalībvalstis drīkst atkāpties no šiem standartiem un procedūrām, tikai ievērojot šajā direktīvā, konkrēti, tās 2. pantā, paredzētos nosacījumus¹¹.

31. Direktīvas 2008/115 2. panta 1. punktā, kurā ir noteikta tās piemērošanas joma, ir noteikts, ka direktīva attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā. Jēdziens “nelikumīga uzturēšanās” šīs direktīvas 3. panta 2. punktā ir definēts kā “tāda trešās valsts valstspiederīgā atrašanās dalībvalsts teritorijā, kurš neatbilst vai vairs neatbilst ieceļošanas nosacījumiem, kas noteikti Šengenas Robežu kodeksa 5. pantā, vai arī citiem ieceļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumiem šajā dalībvalstī”. No šīs definīcijas izriet, ka jebkurš trešās valsts valstspiederīgais, kurš atrodas dalībvalsts teritorijā, neizpildot iebraukšanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās prasības, tādēļ vien “nelikumīgi uzturas” tajā, un uzturēšanās faktam nav piemērojams minimālā laika vai palikšanas šajā teritorijā nodoma nosacījums¹².

32. Saskaņā ar Direktīvas 2008/115 2. panta 2. punktu dalībvalstis var nepiemērot šo direktīvu skaidri un izsmēloši uzskaitītos gadījumos, proti:

- trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem attiecas ieceļošanas atteikums saskaņā ar Šengenas Robežu kodeksa 13. pantu vai kurus kompetentās iestādes ir aizturējušas vai notvērušas saistībā ar nelikumīgu dalībvalsts ārējās robežas šķērsošanu un kuri vēlāk nav ieguvuši atļauju vai tiesības palikt attiecīgajā dalībvalstī,
- trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir pakļauti atpakaļnosūtīšanas procedūrai krimināltiesisku sankciju dēļ vai to rezultātā vai kuriem piemēro izdošanas procedūras.

33. Neviens no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem neliecina par to, ka prasītāja pamatlietā situācija atbilstu vienai vai otrai no iepriekš minētajām atkāpēm.

34. Prasītāja pamatlietā apsvērumos un Vācijas valdības atbildē uz tai adresēto informācijas pieprasījumu ir norādīta procedūra izdošanas Tunisijai nolūkā ar apcietināšanu; šī procedūra tika izbeigta ar Frankfurtes pie Mainas Ģenerālprokuratūras (Vācija) lēmumu 2016. gada novembrī. Turklāt lēmumā par prejudiciālā jautājuma uzdošanu ir minēts, ka *Bundesgerichtshof* (Federālā

10 Šajā sadaļā ir ietverts LESD 72. pants, saskaņā ar kuru “ši nodaļa neiespaido to dalībvalstu pienākumu izpildi, kas attiecas uz likumības un kārtības uzturēšanu un iekšējās drošības nodrošināšanu”.

11 Skat. pēc analogijas spriedumu, 2011. gada 28. aprīlis, *El Dridi* (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 32. punkts).

12 Spriedums, 2016. gada 7. jūnijs, *Affum* (C-47/15, EU:C:2016:408, 48. punkts).

Augstākā tiesa) atcēla 2017. gada janvāra apcietināšanas orderi, kas tika izdots attiecībā uz konkrēto personu, par kuru bija aizdomas, ka tā atbalsta ārvalstu teroristu organizāciju, un ka tam sekoja prasītājam pamatlietā piemērotā apcietinājuma izbeigšana; attiecīgais atcelšanas lēmums tika izdots 2017. gada 17. augustā. Līdz ar to ieinteresētajai personai netika piespriests kriminālsods.

35. Lai arī ir taisnība, ka lēmums par prejudiciāla jautājuma uzdošanu neļauj noteikt, vai prasītājs pamatlietā uzturējās Vācijā likumīgi, nav strīda par to, ka ar 2017. gada 1. augusta lēmumu Hesenē federālās zemes kompetentā ministrija izdeva rīkojumu par viņa izraidīšanu uz Tunisiju, pamatojoties uz *AufenthG* 58.a panta 1. punktu, šis atgriešanas lēmums Direktīvas 2008/115 izpratnē *a priori* ir administratīvs lēmums, kas tika pieņemts saistībā ar attiecīgās personas nelikumīgu uzturēšanos, nevis kriminālsods vai šāda soda sekas.

36. Tādējādi attiecīgās personas iespējamās uzturēšanās tiesības beidzās, sākot ar šī lēmuma datumu, kuram 2017. gada 18. augustā sekoja lēmums par aizturēšanu ieslodzījuma vietā, kas tika pieņemts, pamatojoties uz pamatlietā aplūkoto valsts tiesisko regulējumu, proti, *AufenthG* 62.a panta 1. punktu, kura mērķis ir transponēt Vācijas tiesību sistēmā Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punktu.

37. Tādējādi šķiet, ka prasītāja pamatlietā situācija ietilpst Direktīvas 2008/115, konkrētāk, tās 16. panta 1. punkta, piemērošanas jomā, kurā ir paredzēta aizturēšanas prioritāra izpilde īpašās aizturēšanas telpās.

38. Ar to vien, ka Zviedrijas valdība atsauca uz LESD 72. pantu, nepietiek, lai šajā gadījumā noraidītu Direktīvas 2008/115 piemērošanu, pat ja valsts tiesiskajā regulējumā, uz kuru attiecas pamatlieta, būtībā ir atsauce uz īpašu apdraudējumu valsts drošībai.

39. Lai gan saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru dalībvalstu kompetencē ir noteikt pienācīgus pasākumus, lai nodrošinātu to iekšējo un ārējo drošību, no tā neizriet, ka šādi pasākumi tiek pilnībā izslēgti no Savienības tiesību piemērošanas jomas¹³.

40. Jautājums par sabiedriskās kārtības, sabiedrības drošības vai valsts drošības aizsardzību ir skaidri ņemts vērā Direktīvas 2008/115 6. panta 2. punktā, 7. panta 4. punktā, 11. panta 2. un 3. punktā un 12. panta 1. punktā¹⁴, tomēr tas nav izņēmuma pamats tās piemērošanai. Šīs tiesību normas atspoguļo arī Savienības likumdevēja vēlmi ņemt vērā dalībvalstu kompetenci nelegālās imigrācijas un nelikumīgas uzturēšanās jomā, kas noteikta LESD 72. pantā, jo situācija kopumā atspoguļo Savienības un dalībvalstu kompetenču šajā jomā “līdzāspastāvēšanu”¹⁵.

41. LESD 72. pantu nevar interpretēt – kā to aicina darīt Zviedrijas valdība – kā tādu, kas dalībvalstīm sniedz iespēju vienkārši un tieši noraidīt Direktīvas 2008/115, it īpaši tās 16. panta, piemērošanu, jo tas varētu apdraudēt Savienības tiesību saistošo raksturu un to vienveidīgu piemērošanu¹⁶.

13 Spriedums, 2009. gada 15. decembris, Komisija/Dānija (C-461/05, EU:C:2009:783, 51. punkts un tajā minētā judikatūra).

14 Šīs tiesību normas atļauj pieņemt atgriešanas lēmumu attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, bet kuriem ir derīga citas dalībvalsts izsniegta uzturēšanās atļauja vai cita atļauja, kas sniedz tiem tiesības tur uzturēties (Direktīvas 2008/115 6. panta 2. punkts), nenoteikt brīvprātīgas izceļošanas termiņu vai noteikt šo termiņu īsāku par septiņām dienām (Direktīvas 2008/115 7. panta 4. punkts), nenoteikt ieceļošanas aizliegumu vai noteikt tā ilguma pagarināšanu (Direktīvas 2008/115 11. panta 2. un 3. punkts) un ierobežot faktisko pamatojumu atgriešanas lēmumos, lēmumos par ieceļošanas aizliegumu un lēmumos par izraidīšanu (Direktīvas 2008/115 12. panta 1. punkts).

15 Skat. ģenerāladvokātes E. Šarpstones [E. Sharpston] secinājumus lietā Komisija/Polija (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju pagaidu pārceļšanas mehānisms), Komisija/Ungārija (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju pagaidu pārceļšanas mehānisms) un Komisija/Čehijas Republika (Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju pagaidu pārceļšanas mehānisms) (C-715/17, C-718/17 un C-719/17, EU:C:2019:917, 212. punkts). Šajos secinājumos (202.–223. punkts) ir pamatoti norādīts, ka “LESD 72. pants nepārprotami kalpo, lai atgādinātu Savienības likumdevējam par nepieciešamību visos sekundārajos tiesību aktos, kas pieņemti saskaņā ar V sadaļu, paredzēt tiesību normas, kas ļauj dalībvalstīm izpildīt šos pienākumus”, bet ka, istenojot šos pienākumus noteiktā jomā, minētajām valstīm ir jāievēro Savienības tiesību normas.

16 Spriedums, 2009. gada 15. decembris, Komisija/Dānija (C-461/05, EU:C:2009:783, 51. punkts un tajā minētā judikatūra).

42. Šī primāro tiesību norma ir jāņem vērā, pirmkārt, pieņemot Savienības tiesību aktus saskaņā ar LESD V sadaļu par “brīvības, drošības un tiesiskuma telpu”, jo, ja Savienības likumdevējs neievēro šo tiesību normu, tas attiecīgajā gadījumā, pamatojoties uz šo tiesību normu, var izraisīt secinājumu par šāda akta spēkā neesamību, un, otrkārt, interpretējot minētos tiesību aktus, kā tas tiks norādīts turpmāk attiecībā uz Direktīvas 2008/115 16. pantu.

43. Visbeidzot ir jāatgādina, ka, lai gan nedz EKL 63. panta pirmās daļas 3. punkta b) apakšpunktā – kas ir pārņemts LESD 79. panta 2. punkta c) apakšpunktā –, nedz Direktīvā 2008/115 – kas pieņemta, tostarp pamatojoties uz šo EK līguma noteikumu, – nav izslēgta dalībvalstu kompetence krimināltiesībās nelikumīgas imigrācijas un uzturēšanās jomā, dalībvalstīm to tiesību akti šajā jomā ir jārada tādējādi, lai tiktu nodrošināta Savienības tiesību ievērošana. It īpaši dalībvalstis nevar piemērot – un pat ne krimināltiesību jomā – tādu tiesisko regulējumu, kas var apdraudēt direktīvā izvirzīto mērķu sasniegšanu un līdz ar to atņemt tai lietderīgo iedarbību¹⁷.

44. Dalībvalstu pienākums, kas izriet no LES 4. panta 3. punkta, ir veikt visus pasākumus, kuri ir piemēroti, lai nodrošinātu no Direktīvas 2008/115 izrietošo pienākumu izpildi, un neveikt nevienu pasākumu, kas varētu apdraudēt tās mērķu īstenošanu. Ir svarīgi nodrošināt, ka piemērojamās valsts tiesību normas neapdraud ar minēto direktīvu ieviesto kopīgo standartu un procedūru pienācīgu piemērošanu¹⁸.

45. Līdz ar to, manuprāt, ir jānoraida Zviedrijas valdības argumenti par Direktīvas 2008/115 16. panta nepiemērojamību un jāpārbauda, vai attiecīgais valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēta brīvības atņemšanas iespēja trešās valsts valstspiederīgajam, kas gaida izraidīšanu, var apdraudēt ar minēto direktīvu ieviesto kopīgo standartu un procedūru pienācīgu piemērošanu un tādējādi apdraudēt tās mērķus.

C. Par Direktīvas 2008/115 16. panta interpretāciju

46. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi¹⁹.

47. Tādēļ ir jāsniedz Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta gramatiskā, sistēmiskā un teleoloģiskā interpretācija, ņemot vērā ar šo aktu saistītās Tiesas judikatūras *acquis*²⁰.

48. Šajā ziņā ir jāuzsver, ka Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta pirmajā teikumā ir noteikts princips, saskaņā ar kuru trešo valstu valstspiederīgo, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, aizturēšana izraidīšanas nolūkā notiek īpašās aizturēšanas telpās. Šīs tiesību normas otrajā teikumā ir paredzēta atkāpe no šī principa, kas kā tāda ir jāinterpretē šauri²¹.

17 Spriedums, 2011. gada 28. aprīlis, *El Dridi* (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 54. un 55. punkts).

18 Spriedums, 2011. gada 6. decembris, *Achughbabian* (C-329/11, EU:C:2011:807, 43. punkts).

19 Spriedums, 2014. gada 10. septembris, *Ben Alaya* (C-491/13, EU:C:2014:2187, 22. punkts un tajā minētā judikatūra).

20 Tiesai jau divas reizes ir bijusi iespēja lemt par Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta interpretāciju saistībā ar Vācijas tiesībās paredzēto aizturēšanas kārtību, bet jānorāda, ka šajā lietā aplūkots tiesiskais regulējums tika ieviests tikai pēc šiem nolēmumiem. 2014. gada 17. jūlija spriedumā *Bero un Bouzalmate* (C-473/13 un C-514/13, EU:C:2014:2095) Tiesa nosprieda, ka federālai dalībvalstij parasti ir pienākums īstenot aizturēšanu īpašās aizturēšanas telpās, pat ja kompetentās federālās zemes teritorijā nav šādu īpašu aizturēšanas telpu. 2014. gada 17. jūlija spriedumā *Pham* (C-474/13, EU:C:2014:2096) Tiesa uzskatīja, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēta trešo valstu valstspiederīgo, kuri nelikumīgi uzturas valstī, ievietošana ieslodzījuma vietā kopā ar parastiem ieslodzītajiem, nav saderīgs ar Direktīvu 2008/115, un tam, ka minētais valstspiederīgais piekrit šādai ievietošanai, šajā ziņā nav nozīmes.

21 Spriedums, 2014. gada 17. jūlijs, *Bero un Bouzalmate* (C-473/13 un C-514/13, EU:C:2014:2095, 25. punkts).

1. Par gramatisko interpretāciju

49. Nav strīda par to, ka Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta otrais teikums nav formulēts identiski visās valodu versijās. Proti, šajā tiesību normā tās vācu valodas versijā ir minēts – “ja dalībvalstij nav īpašu aizturēšanas telpu un ja persona jāievieto ieslodzījuma vietā, aizturētos trešo valstu valstspiederīgos nošķir no parastiem ieslodzītajiem”. Citās valodu versijās, kuras ir viendabīgas, minētajā tiesību normā ir atsauce nevis uz īpašu aizturēšanas telpu neesamību, bet gan uz apstākli, ka dalībvalsts “nevar” ievietot minētos valstspiederīgos šādās telpās²², turklāt šajā tiesību normā nav precizēti iemesli, kuru dēļ dalībvalstij tas varētu būt neiespējami²³.

50. Tomēr, kā Tiesa nosprieda, vienu atšķirīgu valodu versiju nedrīkst izcelt salīdzinājumā ar citām valodu versijām²⁴, un tādēļ ir jāņem vērā tā tiesību akta vispārējā sistēma, kurā ietilpst attiecīgā tiesību norma, kā arī Savienības likumdevēja izvirzītais sasniedzamais mērķis²⁵. Ir tikai jānorāda, ka, lai gan citās valodu versijās, izņemot vācu valodu, valsts iestādēm ir atstāta plašāka rīcības brīvība, tajās nav izteikta mazāk ierobežojoša pieeja attiecībā uz atkāpi no principa par aizturēšanu īpašās izmitināšanas telpās, nosakot, ka dalībvalstīm ir jābūt spiedīgā situācijā, proti, situācijā, kad tām nav citas izvēles, kā vien veikt aizturēšanu ieslodzījuma vietā.

51. Katrā ziņā Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta gramatiskā interpretācija nevar sniegt viennozīmīgu atbildi uz iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu.

2. Par sistēmisku interpretāciju

52. Pēc tam, kad aizturēšanas pasākums ir aplūkots, ņemot vērā Direktīvas 2008/115 vispārējo sistēmu, it īpaši būs jāizskata jautājums par saikni starp minētās direktīvas 16. un 18. pantu, kā arī jautājums par jēdzienu “sabiedriskā kārtība” un “valsts drošība” lietojumu šajā aktā, kā arī citās direktīvās.

a) Par aizturēšanas pasākumu

53. Jānorāda – ja tāds trešās valsts valstspiederīgais kā WM ir uzskatāms par tādu, kas uzturas dalībvalstī nelikumīgi, un tādējādi saskaņā ar Direktīvas 2008/115 2. panta 1. punktu uz viņu attiecas šīs direktīvas piemērošanas joma, viņam ir jāpiemēro tajā paredzētie kopīgie standarti un procedūras viņa izraidīšanas nolūkā²⁶.

54. Direktīvā 2008/115 ir precīzi noteikta procedūra, kas katrai dalībvalstij ir jāpiemēro attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, un tajā ir noteikta šīs procedūras dažādo posmu norises kārtība²⁷.

22 Spriedums, 2014. gada 17. jūlijs, *Bero un Bouzalmate* (C-473/13 un C-514/13, EU:C:2014:2095, 26. punkts).

23 Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta vācu valodas versija acīmredzami izskaidro Vācijas valdības argumentāciju (apsvērumu 10.–13. punkts), saskaņā ar kuru uz attiecīgo valsts tiesisko regulējumu neattiecas minētās direktīvas 16. panta 1. punkta otrajā teikumā paredzētais izņēmums, jo konkrētā problemātika nav īpašu aizturēšanas telpu neesamība, proti, tā nav neiespējamības gadījums, bet tā ir šīs direktīvas 16. panta 1. punkta pirmajā teikumā noteiktā principa likumīgs izņēmums. Šādā argumentācijā netiek ņemta vērā minētās tiesību normas struktūra un nozīme, kurā ar nepārsniedzamu saikni attiecīgi Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta pirmajā un otrajā teikumā ir paredzēts princips un šī principa izņēmums, tādēļ attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma saderība ir noteikti jāizvērtē, ņemot vērā minētā pirmā punkta otrā teikuma formulējumu.

24 Spriedums, 1997. gada 17. jūlijs, *Ferriere Nord/Komisija* (C-219/95 P, EU:C:1997:375, 15. punkts).

25 Spriedums, 2008. gada 3. aprīlis, *Endendijk* (C-187/07, EU:C:2008:197).

26 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 7. jūnijs, *Affum* (C-47/15, EU:C:2016:408, 61. punkts).

27 Spriedums, 2011. gada 28. aprīlis, *El Dridi* (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 34. punkts).

55. Ar Direktīvu 2008/115 noteiktās atgriešanas procedūras posmu norises kārtība atbilst atgriešanas lēmuma izpildei veicamo pasākumu gradācijai, kas nozīmē, ka vispirms ir piemērojams tāds pasākums, kas attiecīgajai personai sniedz lielāku personisko brīvību, proti, termiņa noteikšana brīvprātīgai izceļošanai, pēc tam – pasākumi, kas to ierobežo vairāk, proti, ievietošana īpašās aizturēšanas telpās, un visos šajos posmos ir jābūt ievērotam samērīguma principam. Pat šī pēdējā minētā pasākuma – kurš ir uzskatāms par personisko brīvību visierobežojošāko pasākumu no saistībā ar piespiedu izraidīšanas procedūru iepriekš minētajā direktīvā atļautajiem – piemērošana atbilstoši šīs direktīvas 15. un 16. pantam ir strikti regulēta, tostarp, lai nodrošinātu attiecīgo trešo valstu valstspiederīgo pamattiesību ievērošanu²⁸.

56. Saskaņā ar Direktīvas 2008/115 15. panta 1. punkta otro daļu šiem personiskās brīvības atņemšanas pasākumiem ir jābūt iespējami isiem, tie var turpināties tikai tik ilgi, kamēr tiek veikti izraidīšanas pasākumi, un tie ir jāizpilda ar pienācīgu rūpību. Atbilstoši 15. panta 3. un 4. punktam šos personiskās brīvības atņemšanas pasākumus pārskata ar pamatotu regularitāti un, ja izrādās, ka vairs nav pamatota iemesla izraidīšanai, to piemērošanu nekavējoties pārtrauc. Šī paša panta 5. un 6. punktā ir noteikts, ka šo pasākumu maksimālais ilgums nedrīkst pārsniegt 18 mēnešus, kas ir jāievēro visām dalībvalstīm²⁹.

57. Attiecībā uz aizturēšanas apstākļiem Direktīvas 2008/115 16. un 17. pantā ir paredzētas minimālās garantijas³⁰. Šīs direktīvas 16. pantā ir noteikts, ka attiecīgās personas prioritāri ir jāievieto īpašās [aizturēšanas] telpās un katrā ziņā tās ir jānošķir no parastiem ieslodzītajiem, tām ir jāsaņem informācija par viņu tiesībām un pienākumiem aizturēšanas laikā un tās var sazināties ar kompetentām valsts, starptautiskām vai nevalstiskām organizācijām vai struktūrām. Minētās direktīvas 17. pantā ir paredzēts īpašs, labvēlīgāks aizturēšanas režīms mazāk aizsargātām personām, proti, nepilngadīgajiem bez pavadības un ģimenēm.

58. Tādējādi šķiet, ka, lai arī tas ir ieplānots kā galīgais pasākums, brīvības atņemšana trešās valsts valstspiederīgajam, kas gaida izraidīšanu, ir Savienības likumdevēja ieviestā mehānisma neatņemama sastāvdaļa, lai nodrošinātu Direktīvā 2008/115 paredzēto atgriešanas procedūru efektīvu norisi, kuras mērķis ir tieši nodrošināt efektīvu izraidīšanas un atgriešanas politiku, kas balstīta uz kopīgām tiesību normām, lai attiecīgo personu atgriešana notiktu humānā veidā un pilnībā ievērojot viņu pamattiesības un cieņu.

59. Šis pats likumdevējs ir nepārprotami paredzējis arī to, ka brīvības atņemšanu var īstenot arī parastā ieslodzījuma vietā. Šis apsvēruma, pat ja to vērtē kā acīmredzamu patiesību, ir jāpatur prātā, izvērtējot attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma saderību ar Savienības tiesībām.

60. Turklāt Tiesa ir uzsvērusi, ka tikai tad, ja pastāv risks, ka attiecīgās personas rīcība varētu apdraudēt atgriešanas lēmuma izpildi izraidīšanas formā, ņemot vērā katras konkrētās situācijas novērtējumu, dalībvalstis var piemērot attiecīgās personas personiskās brīvības atņemšanas pasākumus, īstenojot aizturēšanu³¹.

61. Šis precizējums neapšaubāmi norāda uz to, ka, novērtējot atgriešanas procedūru efektivitāti, tiek ņemta vērā attiecīgā migranta individuālā rīcība un it īpaši iespēja pakļaut to brīvības atņemšanas pasākumam. Attiecīgajā valsts tiesiskajā regulējumā ir paredzēts piespiedu pasākums, kas noteikti balstās uz attiecīgo trešo valstu valstspiederīgo individuālo situāciju vērtējumu, lai noteiktu to potenciālo bīstamību.

28 Spriedums, 2011. gada 28. aprīlis, *El Dridi* (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 41. un 42. punkts).

29 Spriedums, 2011. gada 28. aprīlis, *El Dridi* (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 40. punkts).

30 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 7. jūnijs, *Affum* (C-47/15, EU:C:2016:408, 62. punkts).

31 Spriedums, 2011. gada 28. aprīlis, *El Dridi* (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 39. punkts).

b) Par saikni starp Direktīvas 2008/115 16. un 18. pantu

62. Lai arī Direktīvas 2008/115 tekstā 16. un 18. panta tiesību normas izskatās nošķirtas un pārrautas, tās, protams, ir saistītas un tās ir jālasa kopā, jo otrā minētā panta nosaukumā ir noteikts, ka tas ir pirmā minētā panta izņēmums. Tādējādi, ja dalībvalsts saskaras ar “ārkārtas situācijām”, kas aprakstītas Direktīvas 2008/115 18. pantā, tai ir iespēja atkāpties no principa par aizturēšanu īpašās telpās, ja tā ir nonākusi situācijā, kad tai faktiski nav iespējas īstenot šo principu.

63. Jautājums, kas rodas, ir par to, vai Direktīvas 2008/115 18. pantā ir “izsmelti” visi pamati, kas var kalpot, lai atkāptos no minētā principa.

64. Tas, ka tādas “ārkārtas situācijas”, kas ir noteiktas Direktīvas 2008/115 18. pantā, ir vienīgais pamats, ko Savienības likumdevējs ir skaidri paredzējis, lai varētu atkāpties no aizturēšanas prioritāras izpildes īpašās telpās, nebūt nenozīmē, ka tas ir ekskluzīvs. Kā to secinājumos lietās *Bero* un *Bouzalmate*³² uzsvēra ģenerālvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*], pamatojoties uz Direktīvas 2008/115 tekstu, uz minēto jautājumu, šķiet, nevar atbildēt apstiprinoši.

65. Lai gan Direktīvas 2008/115 18. panta gramatiskā analīze atklāj saikni ar minētās direktīvas 16. panta 1. punktu, šīs atsauces apjoms, manuprāt, aprobežojas tikai ar tāda noteikuma pieminēšanu, kuru var islaicīgi noraidīt, proti, ieviešanu īpašās aizturēšanas telpās gadījumā, ja pēkšņi notiek migrantu masveida pieplūdums, kas raksturo ārkārtas situāciju. Atsauces uz Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punktu mērķis ir tikai noteikt daļu no sekām, ko rada ārkārtas situācijas iestāšanās, kuru papildina ar šīs direktīvas 15. panta 2. punkta trešajā daļā paredzētās pārbaudes tiesā saistītā termiņa pagarināšanās un iespēja neievērot šī akta 17. panta 2. punktā minēto pienākumu nodrošināt atsevišķas telpas ģimenēm³³.

66. Turklāt ir jānorāda, ka pašreizējais Direktīvas 2008/115 18. pants nebija iekļauts 2005. gada 1. septembra priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu pilsoņu atgriešanos, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi³⁴. Tomēr tajā jau bija iekļauts 15. panta 2. punkts, kas bija formulēts gandrīz identiski 16. panta 1. punktam, proti, paredzot iespējamu atkāpi no aizturēšanas īpašās aizturēšanas telpās principa, neprecizējot šīs atkāpes pamatus. Tātad likumdošanas procesa rezultātā Direktīvā 2008/115 tika ieviests 18. pants, ko var analizēt kā likumdevēja vēlmi formalizēt, pirmkārt, īpašu atkāpes pamatu, kas skar dalībvalstīm delikātu problēmsituāciju, proti, masveida nelegālo imigrantu pieplūdums to teritorijā, un, otrkārt, sekas, ko rada šādas situācijas izraisītās grūtības Direktīvas 2008/115 piemērošanā.

67. Ir jākonstatē, ka pēc 18. panta ieviešanas Direktīvā 2008/115 tās 16. panta 1. punkts ir saglabāts nemainīgs ar tā vispārīgo formulējumu.

68. Vēl ir jāuzsver, ka Komisijas Ieteikumā (ES) 2017/2338 (2017. gada 16. novembris) ar kuru izveido kopīgu “Rokasgrāmatu atgriešanas jautājumos” dalībvalstu kompetentajām iestādēm izmantošanai ar atgriešanu saistītu uzdevumu veikšanā³⁵, ir minēts: “Direktīvas [2008/115] 16. panta 1. punkta paredzēto izņēmumu var piemērot, kad neprognozējamo neatbilstīgajai migrācijai raksturīgo kvantitatīvo svārstību dēļ aizturēto skaits ir neparedzēti liels (bet nerada Direktīvas [2008/115] 18. pantā norādīto “ārkārtas situāciju”), un ir problēmas”. Tādējādi ir skaidri paredzēts pamats atkāpei no aizturēšanas prioritāras izpildes īpašās telpās, kas atšķiras no Direktīvas 2008/115 18. pantā aprakstītā pamata, kas līdz ar to nav ekskluzīvs.

32 Ģenerālvokāta I. Bota secinājumi lietās *Bero* un *Bouzalmate* (C-473/13, C-474/13 un C-514/13, EU:C:2014:295).

33 Direktīvas 2008/115 17. panta 2. punktā ir paredzēts, ka ģimenēm, kas tiek turētas apsardzībā, gaidot izraidīšanu, nodrošina uzturēšanos atsevišķās telpās, garantējot pietiekamu privātās dzīves aizsardzību.

34 COM(2005) 391, galīgā redakcija.

35 OV 2017, L 339, 83. lpp.

69. Visbeidzot es uzskatu, ka, ņemot vērā Direktīvas 2008/115 18. panta autonomiju un to, ka pamats, ar ko pamato tajā noteikto atkāpi no ieviešanas īpašās aizturēšanas telpās, nav ekskluzīvs, man nešķiet, ka šai tiesību normai būtu jābūt par obligātu atsauci, lai noteiktu tādas situācijas iezīmes, uz kuru dalībvalsts var atsaukties, lai pamatotu aizturēšanas īstenošanu ieslodzījuma vietā.

c) Par jēdzieniem “sabiedriskā kārtība” un “valsts drošība”

70. Ir jāatgādina, ka aplūkotajā valsts tiesiskajā regulējumā ir paredzēta iespēja aizturēt ieslodzījuma vietā migrantu, kas gaida izraidīšanu, bet kas rada “nopietnu apdraudējumu trešo personu veselībai un dzīvībai” vai “būtiskām iekšējās drošības interesēm”. Šis formulējums, manuprāt, acīmredzami atspoguļo tādu iemeslu ņemšanu vērā, kas ir saistīti ar sabiedrisko kārtību vai valsts drošību.

71. Savienības tiesībās šie abi jēdzieni ir labi pazīstami – sabiedriskās kārtības vai valsts drošības apsvērumi ir norādīti dažādās direktīvās, lai pamatotu atkāpi no pamatbrīvībām vai pamattiesībām, un tādējādi radot ar sabiedrisko kārtību vai valsts drošību pamatotu izņēmumu. Sistēmiska pieeja Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punktam nozīmē šīs tiesību normas analīzi, ņemot vērā ne tikai aktu, kurā tā ietilpst, bet arī dažādās direktīvas, kurās ir atsauce uz šiem jēdzieniem, ko Tiesa interpretē regulāri.

72. Šajā ziņā no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka Savienības pilsonis, kas ir izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties, un atsevišķi viņa ģimenes locekļi var tikt uzskatīti par sabiedriskās kārtības apdraudējumu vienīgi gadījumā, ja viņu individuālā rīcība rada reālu, faktisku un pietiekami nopietnu attiecīgās dalībvalsts sabiedrības pamatinteresu apdraudējumu. Jēdziens “sabiedriskās kārtības apdraudējums” pēc tam tika interpretēts tādā pašā veidā vairāku direktīvu kontekstā, tostarp Direktīvas 2008/115 kontekstā, ar ko tiek reglamentēta tāda trešo valstu valstspiederīgo situācija, kuri nav Savienības pilsoņa ģimenes locekļi³⁶.

73. Savukārt, runājot par jēdzienu “valsts drošība”, no Tiesas judikatūras izriet, ka šis jēdziens ietver gan dalībvalsts iekšējo, gan ārējo drošību un ka tādējādi nopietns valsts iestāžu un dienestu darbības apdraudējums, kā arī iedzīvotāju izdzīvošana, tāpat kā ārējo attiecību vai tautu mierīgas līdzpastāvēšanas būtiska traucējuma risks vai arī militāro interešu apdraudējums var ietekmēt valsts drošību³⁷. Tiesa ir arī nospriedusi, ka cīņa pret noziedzību, kas ir saistīta ar narkotiku tirdzniecību organizētā grupā³⁸, vai pret terorismu³⁹ ietilpst “valsts drošības” jēdzienā. Šajā kontekstā Tiesa ir pieprasījusi, lai tiek pierādīts, ka individuālā rīcība rada reālus, faktiskus un pietiekami nopietnus draudus attiecīgās dalībvalsts iekšējai vai ārējai drošībai⁴⁰.

74. Tomēr Tiesa pavisam nesen norādīja, ka nebūt nevar uzskatīt, ka ikreiz, kad Savienības likumdevējs atsaucas uz jēdzienu “sabiedriskās kārtības apdraudējums”, šis jēdziens būtu obligāti saprotams kā vienīgi individuāla rīcība, kas rada reālu, attiecīgajā brīdī pastāvošu un pietiekami nopietnu attiecīgās dalībvalsts sabiedrības pamatinteresu apdraudējumu. Tādējādi attiecībā uz radniecīgo jēdzienu “valsts drošības apdraudējums” Tiesa norādīja, ka Padomes Direktīvas 2004/114/EK (2004. gada 13. decembris) par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu pilsoņu uzņemšanu studiju, skolēnu apmaiņas, prakses vai stažēšanās, nesaņemot atalgojumu, vai brīvprātīga darba nolūkā⁴¹ kontekstā šis

36 Spriedums, 2019. gada 12. decembris, E.P. (Sabiedriskās kārtības apdraudējums) (C-380/18, EU:C:2019:1071, 29. un 30. punkts).

37 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2010. gada 23. novembris, *Tsakouridis* (C-145/09, EU:C:2010:708, 43. un 44. punkts); 2016. gada 15. februāris, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 65. un 66. punkts), kā arī spriedumu, 2018. gada 2. maijs, K. un H. F. (Uzturēšanās tiesības un apsūdzības kara noziegumos) (C-331/16 un C-366/16, EU:C:2018:296, 42. punkts).

38 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 23. novembris, *Tsakouridis* (C-145/09, EU:C:2010:708, 45. un 46. punkts).

39 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2002. gada 26. novembris, *Oteiza Olazabal* (C-100/01, EU:C:2002:712, 35. punkts).

40 Spriedums, 2016. gada 15. februāris, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 67. punkts) par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/33/ES (2013. gada 26. jūnijs), ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (OV 2013, L 180, 96. lpp.), 8. panta 3. punkta pirmās daļas e) apakšpunktu.

41 OV 2004, L 375, 12. lpp.

jēdziens ir jāinterpretē plašāk, nekā tas izriet no judikatūras attiecībā uz personām, kurām ir tiesības uz brīvu pārvietošanos, un ka minētais jēdziens tostarp var aptvert potenciālus draudus valsts drošībai. Lai precizētu jēdziena “sabiedriskās kārtības apdraudējums” tvērumu, Tiesa uzskatīja, ka ir jāņem vērā Savienības tiesību normas teksts, kurā ir atsauce uz šo jēdzienu, tās konteksts un to tiesību aktu, kurā tā ietilpst, mērķis⁴².

75. Ņemot vērā iepriekš minēto, es uzskatu, ka sabiedriskās kārtības un valsts drošības apsvērumi, uz kuriem ir atsauce valsts tiesiskajā regulējumā, var pamatot atkāpi no minētā migranta ieviešanas īpašās aizturēšanas telpās, kas prioritāri ir paredzēta Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punktā, ar nosacījumu, ka attiecīgā migranta rīcība var atklāt, ka pastāv reāls, attiecīgajā brīdī pastāvošs un pietiekami nopietns sabiedrības pamatinteresu vai attiecīgās dalībvalsts iekšējās vai ārējās drošības apdraudējums. Tas, ka šajā pantā nav tieši minēti jēdzieni “sabiedriskā kārtība” vai “valsts drošība” atšķirībā no citām šīs pašas direktīvas tiesību normām, nevar atspēkot šo secinājumu.

76. Ir jāuzsver, ka dalībvalstīm vairākos jautājumos ir novērtējuma brīvība, ieviešot Direktīvas 2008/115 noteikumus, ņemot vērā valsts tiesību īpatnības⁴³. Turklāt, kā precizēts iepriekš, Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkts ir jāinterpretē, ņemot vērā LESD 72. pantu, kurā ir paredzēts atvēlēt dalībvalstīm kompetenci, kas attiecas uz sabiedriskās kārtības uzturēšanu un iekšējās drošības nodrošināšanu. Līdz ar to tas, ka Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punktā nav tiešas norādes uz jēdzieniem “sabiedriskā kārtība” vai “valsts drošība”, nenozīmē, ka, paredzot nosacījumus atkāpei no migranta ieviešanas īpašās aizturēšanas telpās, kamēr tas gaida izraidīšanu, dalībvalsts nevar atsaukties uz apsvērumiem, kas skar sabiedrības pamatintereses vai iekšējo vai ārējo drošību.

77. Kontekstuāli raugoties, ir jāatgādina, ka jautājums par sabiedriskās kārtības, sabiedrības drošības un valsts drošības aizsardzību ir skaidri ņemts vērā Direktīvas 2008/115 6. panta 2. punktā, 7. panta 4. punktā, 11. panta 2. un 3. punktā un 12. panta 1. punktā, lai arī šie jēdzieni šajā aktā nav definēti. Tiesa ir nospriedusi, ka jēdziens “apdraud sabiedrisko kārtību”, kāds tas ir paredzēts minētās direktīvas 7. panta 4. punktā, katrā ziņā paredz, ka papildus sociālas kārtības traucējumiem, ko rada jebkurš likumpārkāpums, pastāv faktiski, pastāvošs un pietiekami nopietns apdraudējums, kas skar kādu no sabiedrības pamatinteresēm⁴⁴. Prasība, ka jāpastāv šādiem draudiem, lai pamatotu brīvprātīgas izceļošanas termiņa samazināšanu vai likvidēšanu, kļūst obligāta *a fortiori*, lai attaisnotu daudz stingrāku piespiedu pasākumu, kas ir aizturēšana ieslodzījuma vietā, atkāpjoties no principa par ieviešanu īpašās telpās. Pretējs risinājums radītu neatbilstību Direktīvā 2008/115.

78. Kā izriet no tās 2. un 4. apsvēruma, Direktīvas 2008/115 galvenais mērķis ir ieviest efektīvu izraidīšanas un atgriešanas politiku, pilnībā ievērojot attiecīgo personu pamattiesības un cieņas neaizskaramību⁴⁵. Šādos apstākļos, tā kā aizturēšana īpašās telpās ir norma, 16. panta 1. punkta otrais teikums ir jāinterpretē šauri⁴⁶, un ar to dalībvalstīm atzīto rīcības brīvību tās nedrīkst izmantot tā, ka tas varētu apdraudēt šīs direktīvas mērķi un tās lietderīgo iedarbību.

79. Tādējādi šķiet, ka, ja lēmums par trešās valsts valstspiederīgā, kas gaida izraidīšanu, aizturēšanu ieslodzījuma vietā ir pamatots ar sabiedriskās kārtības vai valsts drošības apdraudējuma esamību, kas katrā ziņā paredz, ka papildus sabiedriskās kārtības traucējumiem, ko rada jebkurš likumpārkāpums, pastāv reāls, attiecīgajā brīdī pastāvošs un pietiekami nopietns apdraudējums, kas skar sabiedrības pamatintereses vai attiecīgās dalībvalsts iekšējo vai ārējo drošību, šāds lēmums varētu atbilst Savienības tiesībām.

42 Spriedums, 2019. gada 12. decembris, E.P. (Sabiedriskās kārtības apdraudējums) (C-380/18, EU:C:2019:1071, 31.–33. punkts).

43 Spriedums, 2014. gada 5. jūnijs, *Mahdi* (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 39. punkts).

44 Spriedums, 2015. gada 11. jūnijs, Zh. un O. (C-554/13, EU:C:2015:377, 60. punkts un tajā minētā judikatūra).

45 Spriedumi, 2018. gada 19. jūnijs, *Gnandi* (C-181/16, EU:C:2018:465, 48. punkts), un 2016. gada 15. februāris, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 75. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

46 Spriedums, 2014. gada 17. jūlijs, *Bero* un *Bouzalmate* (C-473/13 un C-514/13, EU:C:2014:2095, 25. punkts).

80. Šajā ziņā, interpretējot Direktīvas 2008/115 7. panta 4. punktu, Tiesa uzskatīja, ka tikai aizdomas vien, ka trešās valsts valstspiederīgais var izdarīt sodāmu darbību, kas valsts tiesībās var tikt kvalificēts kā noziedzīgs nodarījums, var kopā ar citiem ar attiecīgo konkrēto gadījumu saistītiem apstākļiem pamatot atzinumu, ka pastāv sabiedriskās kārtības apdraudējums šīs tiesību normas izpratnē, un ja ir persona krimināllietā ir notiesāta, ir jāpiemēro viens risinājums⁴⁷. Tiesa precizēja, ka interešu, kas raksturīgas sabiedriskās kārtības nodrošināšanai minētās tiesību normas izpratnē, konkrēta novērtēšana ne obligāti sakrīt ar novērtējumu, kas ir pamatā notiesāšanai krimināllietā, un, manuprāt, vēl svarīgāk ir tas, ka, novērtējot jēdzienu “apdraud sabiedrisko kārtību”, nozīme var būt “jebkuram faktiskam vai tiesību apstāklim, kas attiecas uz attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā situāciju, kurš var palīdzēt noskaidrot jautājumu, vai viņa uzvedība rada šādus draudus”⁴⁸.

81. Šis ļoti vispārīgais formulējums, manuprāt, atspoguļo Tiesas empīrisko un atvērto pieeju attiecībā uz reāla, attiecīgajā brīdī pastāvoša un pietiekami nopietna apdraudējuma, kas skar attiecīgās dalībvalsts sabiedrības pamatintereses, pierādīšanu. Šajos apstākļos man šķiet, ka vienīgi secinājums par to, ka nav izdarīts noziedzīgs nodarījums, ka persona nav notiesāta vai pat tas, ka nav aizdomu par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, nevar automātiski izslēgt faktu, ka attiecīgo personu varētu uzskatīt par reālu, attiecīgajā brīdī pastāvošu un pietiekami nopietnu apdraudējumu, kas skar sabiedrības pamatintereses vai attiecīgās dalībvalsts iekšējo vai ārējo drošību.

82. Ja iesniedzējtiesai būs jāpārbauda faktiskie apstākļi, no kuriem ir atkarīgs minēto draudu pastāvēšanas izvērtējums, Tiesa var sniegt norādes par faktiem, kas ir jāņem vērā, veicot šādu pārbaudi.

83. No Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka situācija, kas ir ņemta vērā, izdodot rīkojumu par aizturēšanu ieslodzījuma vietā⁴⁹, šķiet, ir situācija, kas, pastāvot norādēm par bīstamību, attiecas uz radikalizētu individu, kurš, kompetento drošības dienestu ieskatā, tiek par tādu uzskatīts un kura bīstamība var radīt aizdomas par noziedzīgu nodomu tādā nozīmē, ka viņš var rīkoties vardarbīgi, apdraudot cilvēkus vai valsts augstākās intereses un iekļaujas terorisma ideoloģijā.

84. Lai arī pamatlietā aplūkotajai organizācijai piedēvēto starptautisko terora aktu esamība ir neapstrīdama un tā pamato dalībvalsts iespēju atsaukties uz sabiedriskās kārtības vai sabiedrības valsts aizsardzību, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda attiecīgās trešās valsts valstspiederīgā faktiskā loma minētās organizācijas atbalstīšanā un jāizvērtē, cik nopietni ir draudi valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, kas izriet no attiecīgās personas rīcības, un it īpaši, vai pastāv individuālā atbildība šīs organizācijas darbībā⁵⁰.

47 Spriedums, 2015. gada 11. jūnijs, Zh. un O. (C-554/13, EU:C:2015:377, 51. un 52. punkts).

48 Spriedums, 2015. gada 11. jūnijs, Zh. un O. (C-554/13, EU:C:2015:377, 51., 52., 59. un 61. punkts).

49 Lai arī lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav precizēts *Amtsgericht* (Pirmās instances tiesa) 2017. gada 18. augusta nolēmuma, ar ko tika izdots rīkojums aizturēt WM ieslodzījuma vietā, pamatojums, nav šaubu, ka šo secinājumu 10.–12. punktā aprakstītā situācija tika ņemta vērā, lai raksturotu nopietna apdraudējuma trešo personu veselībai un dzīvībai vai būtiskām iekšējās drošības interesēm *AufenthG* 62.a panta 1. punkta izpratnē pastāvēšanu. Vācijas valdības atbildē uz informācijas pieprasījumu ir minēts fakts, ka no 2016. gada 15. augusta līdz 26. septembrim WM izcietā atlikušo 43 dienu alternatīvo brīvības atņemšanas sodu par tišu miesas bojājumu nodarīšanu, lai arī šīs notiesāšanas fakts nav minēts rīkojumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu un, šķiet, nav ņemts vērā, lai pamatotu apstrīdēto lēmumu.

50 2015. gada 24. jūnija spriedumā T. (C-373/13, EU:C:2015:413) Tiesa nosprieda, ka tas vien, ka bēglis atbalsta teroristu organizāciju, nevar automātiski izraisīt to, ka šai personai tiek atcelta tās uzturēšanās atļauja. Turklāt tā kārtējo reizi noraidīja jebkādu automātisku cēloņsakarības argumentāciju, kas balstīta tikai uz vienīgo atbilstošo apstākli, par labu “individuālam konkrētam faktu vērtējumam” gan saistībā ar attiecīgās organizācijas darbību, gan saistībā ar attiecīgās personas rīcību.

85. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka kompetentās valsts iestādes rīcībā, lai pasludinātu WM aizturēšanu ieslodzījuma vietā, *a priori* bija dokumentāli elementi, proti, dokumenti, kas pierādīja attiecīgajai personai pārmestās rīcības esamību un tās apņemšanos izdarīt noziedzīgu nodarījumu, konkrēti, īstenot atentātu Vācijas Federatīvās Republikas teritorijā⁵¹. Šim apstāklim ir nozīme, vērtējot, vai attiecīgā persona apdraudēja sabiedrisko kārtību vai valsts drošību, jo šis apstāklim ir saistīts ar aizdomu, kas gulstas uz WM, ticamību un tādējādi tas var palīdzēt noskaidrot jautājumu, vai viņa personiskā uzvedība apdraudēja Vācijas Federatīvās Republikas sabiedrisko kārtību vai valsts drošību brīdī, kad attiecībā uz viņu tika pieņemts lēmums par aizturēšanu ieslodzījuma vietā⁵².

86. Visbeidzot šai tiesai, ņemot vērā samērīguma principu, kas bija jāievēro ar attiecīgo pasākumu, ir jānoskaidro, vai attiecīgā valstspiederīgā rīcība rada reālu un *attiecīgajā brīdī pastāvošu* apdraudējumu dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai vai valsts drošībai, un tādējādi ir jānosaka, vai apdraudējums, ko ieinteresētā persona attiecīgā gadījumā iepriekš varēja radīt Vācijas Federatīvās Republikas sabiedriskajai kārtībai vai valsts drošībai, vēl pastāvēja brīdī, kad tika pieņemts pamatlietā aplūkots lēmums⁵³, turklāt šī pārbaude ir jāveic arī, novērtējot paturēšanu apcietinājumā⁵⁴.

3. Par teleoloģisko interpretāciju

87. Ir jānorāda, ka saskaņā ar LESD 79. panta 2. punktu Direktīvas 2008/115 mērķis, kā tas izriet no tās 2. un 11. apsvēruma, ir noteikt efektīvu izraidīšanas un atgriešanas politiku, kas balstīta uz kopīgām tiesību normām un tiesiskām garantijām, lai attiecīgo personu atgriešana notiktu humānā veidā un pilnībā ievērojot viņu pamattiesības un cieņu⁵⁵. Ar Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punktu sasniedzamais mērķis ir skaidri izsecināms no Savienības likumdevēja šīs direktīvas 1. pantā un iepriekš minētajos apsvērumos paustā vadošā principa.

88. Kā izriet no Direktīvas 2008/115 13., 16., 17. un 24. apsvēruma, visa veida aizturēšanu, kam ir piemērojama šī direktīva, stingri ierobežo minētās direktīvas IV nodaļas noteikumi, lai nodrošinātu, pirmkārt, samērīguma principa ievērošanu, ciktāl tas attiecas uz izmantotajiem pamatiem un vēlamajiem mērķiem⁵⁶, un, otrkārt, attiecīgo trešo valstu valstspiederīgo pamattiesību ievērošanu⁵⁷. Turklāt saskaņā ar šīs pašas direktīvas 13. apsvērumu piespiedu līdzekļu piemērošanai jābūt skaidri saistītai ne tikai ar samērīguma, bet arī efektivitātes principu⁵⁸.

89. Šādos apstākļos ir jāpārbauda, vai tāda migranta, kas gaida izraidīšanu, ievietošana parastā ieslodzījuma vietā, pamatojot ar apsvērumu, ka minētais migrants rada nopietnu apdraudējumu trešo personu veselībai un dzīvībai vai būtiskām iekšējās drošības interesēm, ir pasākums, kas atbilst efektivitātes un samērīguma principam un nodrošina attiecīgās personas pamattiesību ievērošanu.

51 Teroristu darbību novēršana mūsdienās ir būtisks politiskais jautājums un dažreiz liek valsts iestādēm paredzēt sodu par stadiju pirms terora akta izdarīšanas, tādējādi nojaucot tradicionālo nodalījumu starp administratīvo un kriminālpoliciju. Tomēr tradicionāli krimināltiesībās izmantotā pieeja ir tāda, ka nodoms vien izdarīt noziedzīgu nodarījumu nevar būt sodāms ("cogitationis poenam nemo patitur"). Pat ja attiecīgais valsts tiesiskais regulējums nav daļa no krimināltiesībām, tā kā attiecīgais pasākums ir administratīvs un tam nav sodošā rakstura, attiecīgās personas bīstamības novērtējums, kas ir objektīvi sensitīvs, ņemot vērā tās psiholoģisko profilu un noziedzīgo nodomu, ir jāveic ar vislielāko stingrību, veicot konkrētu, nopietnu un saskanīgu norāžu apkopojumu, un iesniedzējtiesai ir jāpārbauda šo norāžu būtība un nozīme.

52 Spriedums, 2015. gada 11. jūnijs, Zh. un O. (C-554/13, EU:C:2015:377, 64. punkts).

53 Spriedumi, 2015. gada 11. jūnijs, Zh. un O. (C-554/13, EU:C:2015:377, 57. punkts); 2015. gada 24. jūnijs, T. (C-373/13, EU:C:2015:413, 92. punkts), kā arī 2016. gada 15. februāris, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 73. punkts).

54 Skat. pēc analogijas spriedumu, 2016. gada 15. februāris, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 67. punkts).

55 Spriedumi, 2014. gada 5. jūnijs, *Mahdi* (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 38. punkts), un 2018. gada 19. jūnijs, *Gnandi* (C-181/16, EU:C:2018:465, 48. punkts).

56 It īpaši, kā Tiesa jau ir nospriedusi, visos ar šo direktīvu ieviestās atgriešanas procedūras posmos, kas noteikti ietver ar aizturēšanu saistīto posmu, tostarp atgriešanas lēmuma posmā, kura ietvaros attiecīgajai dalībvalstij jālemj par termiņa brīvprātīgai izceļošanai noteikšanu atbilstoši šīs pašas direktīvas 7. pantam, ir jānodrošina samērīguma principa ievērošana (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 11. jūnijs, Zh. un O. (C-554/13, EU:C:2015:377, 49. punkts).

57 Spriedums, 2014. gada 5. jūnijs, *Mahdi* (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 55. punkts).

58 Spriedums, 2013. gada 10. septembris, G. un R. (C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, 42. punkts).

a) Par efektivitātes principa ievērošanu

90. Lai gan Direktīva 2008/115 sekmē tāda trešās valsts valstspiederīgā, kurš nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā, brīvprātīgu izceļošanu, tā paredz piespiedu pasākumu izmantošanu, lai nodrošinātu tās mērķa sasniegšanu, proti, atgriešanas lēmuma izpildi. Galīgais piespiedu pasākums ir personas brīvības atņemšana, kas ir attiecīgās personas aizturēšana, kuru izņēmuma kārtā saskaņā ar Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punktu var īstenot parastā ieslodzījuma vietā.

91. Pamatlietā aplūkotajā valsts tiesiskajā regulējumā tādējādi ir paredzēts pasākums, kas skaidri ir iekļauts ar šo direktīvu izveidotajā mehānismā, lai nodrošinātu atgriešanas procedūru efektivitāti, savukārt no efektivitātes principa vērtējuma viedokļa tādu pamatu būtībai, uz kuriem dalībvalsts var atsaukties, lai pamatotu šādu ieslodzījumu, kas ir atkāpe no principa par aizturēšanu īpašās telpās, nav nozīmes. Tāpat nav strīda par to, ka attiecīgais valsts pasākums atbilst piespiedu pasākumam Direktīvas 2008/115 8. panta 1. un 4. punkta izpratnē, kas veicina atgriešanas lēmuma izpildi un līdz ar to – minētās direktīvas īstenošanu.

92. Īpašo aizturēšanas telpu mērķis ir atvieglot visus pasākumus, kas ļauj nodrošināt indivīda ātru un efektīvu atgriešanu viņa izcelsmes valstī, ievērojot viņam atzītās tiesības, it īpaši attiecībā uz migranta, kas gaida izraidīšanu, saziņu ar kompetentām konsulārajām iestādēm, kas paredzētas Direktīvas 2008/115 16. panta 2. punktā, vai ar nevalstiskām organizācijām, kas sniedz atbalstu aizturētajiem migrantiem. Tādējādi aizturēšana ieslodzījuma vietā nedrīkst kavēt šo saziņu, jo pretējā gadījumā tiktu apdraudēta minētās direktīvas lietderīgā iedarbība, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

b) Par samērīguma principa ievērošanu

93. Ir jāatgādina, ka saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 52. panta 1. punktu visiem tajā atzīto tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem tiesību aktos, un tajos jārespektē šo tiesību un brīvību būtība. Ievērojot samērīguma principu, ierobežojumus šo tiesību un brīvību īstenošanai – konkrēti, Hartas 6. pantā nostiprināto tiesību uz brīvību īstenošanai, drīkst uzlikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst Savienības atzītiem vispārējas nozīmes mērķiem vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības.

94. Attiecīgajam ierobežojumam, kas izriet no *AufenthG* 62.a panta 1. punkta, ir juridisks pamats. Šī tiesību norma neietekmē Hartas 6. pantā paredzēto tiesību uz brīvību būtību. Tā neliek apšaubīt šo tiesību nodrošināšanu, un, kā izriet no tās formulējuma, tā ļauj aizturēt migrantu ieslodzījuma vietā tikai viņa individuālās rīcības dēļ un šajā pašā tiesību normā minētajos izņēmuma apstākļos⁵⁹.

95. Tā kā valsts drošības un sabiedriskās kārtības aizsardzība ir attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma mērķis, ir jākonstatē, ka ar to pamatotais pasākums – aizturēšanas izpilde ieslodzījuma iestādē – *a priori* atbilst legītimam Savienības atzītam vispārējo interešu mērķim.

96. Saistībā ar konstatētās iejaukšanās samērīgumu ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru samērīguma princips prasa, lai pasākumi būtu piemēroti attiecīgajā tiesiskajā regulējumā noteikto legītimo mērķu sasniegšanai un tie nepārsniegtu mērķu sasniegšanai vajadzīgās robežas, un, ja ir iespēja izvēlēties starp vairākiem piemērotiem pasākumiem, ir jāizvēlas vismazāk ierobežojošais, un tā uzliktie pienākumi nedrīkst būt nesamērīgi ar sasniedzamajiem mērķiem⁶⁰.

59 Skat. pēc analogijas spriedumu, 2016. gada 15. februāris, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 52. punkts).

60 Skat. spriedumus, 1989. gada 11. jūlijs, *Schröder HS Kraftfutter* (265/87, EU:C:1989:303, 21. punkts); 2001. gada 12. jūlijs, *Jippes* u.c. (C-189/01, EU:C:2001:420, 81. punkts), kā arī 2010. gada 9. marts, *ERG* u.c. (C-379/08 un C-380/08, EU:C:2010:127, 86. punkts). Šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2015. gada 16. jūnijs, *Gauweiler* u.c. (C-62/14, EU:C:2015:400, 91. punkts).

97. Šajā ziņā trešās valsts valstspiederīgā, kas gaida izraidīšanu, aizturēšana ieslodzījuma vietā pēc savas būtības ir pasākums, kas ir piemērots, lai aizsargātu sabiedrību no draudiem, ko var radīt tādas personas uzvedība, un tādējādi ar to var sasniegt pamatlietā aplūkotā valsts tiesiskā regulējuma izvirzīto mērķi⁶¹.

98. Attiecībā uz pasākuma nepieciešamo raksturu ir jāuzsver, ka *AufenthG* 62.a panta formulējumā attiecīgā pasākuma izmantošana ir stingri reglamentēta, nosakot gan prasību, ka attiecīgajai personai ir jārada “nopietns” apdraudējums trešo personu veselībai un dzīvībai vai “būtiskām” iekšējās drošības interesēm, gan prasību, ka ir noteikti jāievēro nosacījums, kas saistīts ar šīs personas nošķiršanu no citiem parastajiem ieslodzītajiem.

99. Attiecīgā valsts tiesību norma atbilst īpašam aizturēšanas īstenošanas pasākumam, kurš ir stingri reglamentēts Direktīvas 2008/115 15. un 16. pantā un kurš ir galēja iespēja atgriešanas procedūras ietvaros. Šajā ziņā Direktīvas 2008/115 15. panta 5. un 6. punktā paredzētā maksimālā ilguma mērķis ir ierobežot brīvības atņemšanu trešo valstu valstspiederīgajiem, attiecībā uz kuriem ir pieņemts lēmums par piespiedu izraidīšanu, turklāt aizturēšanai ir jābūt iespējami īsai, tā var turpināties tikai tik ilgi, kamēr tiek veikti izraidīšanas pasākumi, un tie ir jāizpilda ar pienācīgu rūpību atbilstoši šīs tiesību normas 1. punktam, kas ir jānovērtē iesniedzējtiesai.

100. Stingro regulējumu, kam ir pakļautas kompetentajām valsts iestādēm atzītās pilnvaras aizturēt ieslodzījuma vietā trešās valsts valstspiederīgo, kuri gaida izraidīšanu, nodrošina arī interpretācija, kas Tiesas judikatūrā ir sniegta attiecībā uz jēdzieniem “valsts drošība” un “sabiedriskā kārtība”⁶².

101. Lidz ar to valsts drošības vai sabiedriskās kārtības apdraudējums, ņemot vērā nepieciešamības prasību, var attaisnot migranta, kas gaida izraidīšanu, aizturēšanu vai turēšanu ieslodzījuma vietā tikai ar nosacījumu, ka tā individuālā rīcība rada reālu, attiecīgajā brīdī pastāvošu un pietiekami nopietnu apdraudējumu sabiedrības pamatinteresēm vai attiecīgās dalībvalsts iekšējai vai ārējai drošībai⁶³, kas ir jāpārbauda valsts tiesai, ievērojot iepriekš 79.–86. punktā izklāstītos nosacījumus.

102. Kā minēts iepriekš, pasākums ir nepieciešams, ja izvirzīto likumīgo mērķi nevar sasniegt, izmantojot tikpat atbilstīgu, bet mazāk ierobežojošu pasākumu⁶⁴.

103. Ņemot vērā īpašo aizturēšanas telpu iezīmes⁶⁵ un valsts iestādēm noteikto pienākumu aizsargāt ieslodzītās vai aizturētās personas⁶⁶, aizturēšanas īstenošana šādās telpās man nešķiet piemērota gadījumā, ja šis pasākums attiecas uz indivīdu, kas rada nopietnu apdraudējumu trešo personu veselībai un dzīvībai vai būtiskām iekšējās drošības interesēm. Paredzētās drošības prasību gan saistībā ar minētā indivīda bēgšanas riska novēršanu, gan saistībā ar uz šīm telpām norikoto darbinieku, kā arī citu aizturēto personu fiziskās neaizskaramības aizsardzību šādos apstākļos nevarētu uzskatīt par izpildītu.

61 Skat. pēc analogijas spriedumu, 2016. gada 15. februāris, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 55. punkts).

62 Spriedums, 2016. gada 15. februāris, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 64. punkts).

63 Spriedums, 2016. gada 15. februāris, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 67. punkts).

64 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 26. septembris, *Dansk Jurist – og Økonomforbund* (C-546/11, EU:C:2013:603, 69. punkts).

65 Papildus minimālajām garantijām, kas paredzētas Direktīvas 2008/115 15., 16. un 17. pantā, dažādos dokumentos, kas ir nesaistošs juridisks avots, proti, “divdesmit pamatnostādnes piespiedu atgriešanai”, ko 2005. gada 4. maijā pieņēma Eiropas Padomes Ministru komiteja, Eiropas cietumu noteikumos un ES pamatprincipos attiecībā uz aizturēto migrantu ārstēšanu, kā arī Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai (*CPT*) standartos, ir noteikts, ka migrantu, kas gaida izraidīšanu, aizturēšanas apstākļiem ir jābūt pēc iespējas attālinātākiem no ierastās cietumu vides gan attiecībā uz telpu konfigurāciju vai šo telpu darbības noteikumiem, un viss ir jāorientē uz dzīvošanu kolektīvā un jēdzienu “dzīvošana nebrīvē”. Eiropas Cilvēktiesību Tiesa (turpmāk tekstā – “ECT”) balstās uz šīm dokumentiem, lai izveidotu neizsmeļošu kritēriju sarakstu, pēc kuriem tā novērtē aizturēšanas vietas, aizturēšanas nosacījumu un režīma atbilstību (skat. ģenerālvokāta Ī. Bota secinājumus lietās *Bero un Bouzalmate*, C-473/13, C-474/13 un C-514/13, EU:C:2014:295, 87. un 88. punkts).

66 ECT, piemērojot Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – “ECPAK”) 3. pantu, ar kuru pilnīgi ir aizliegta spīdzināšana un necilvēcīga vai pazemojoša rīcība, ir precizējusi, ka personas, kas tiek izolētas, ir neaizsargātas un ka iestādēm ir pienākums tās aizsargāt it īpaši pret vardarbīgu vai neatbilstošu rīcību no pārējo ieslodzīto puses (ECT spriedums, 2019. gada 15. janvāris, *Gjini* pret Serbiju, CE:ECHR:2019:0115JUD000112816).

104. Īpašās aizturēšanas telpas, kuru darbības veids atbilst dzīvošanas kolektīvā darbības veidam, nav paredzētas tam, lai ņemtu vērā īpašas drošības prasības, kas jānodrošina atsevišķiem īpaši bīstamiem indivīdiem⁶⁷. Šo prasību ieviešana šajās īpašajās telpās ar nemainīgu struktūru noteikti būtu pamats vispārēju drošības sistēmu pastiprināšanai, kas aizskartu citu aizturēto personu pārvietošanās brīvību iestādē, kuras *a priori* nerada nekādu apdraudējumu, un tādējādi radītu cietumu vidi visiem. Alternatīva, kas izpaužas kā īpašas struktūras izveide šajās īpašajās aizturēšanas telpās, kuras mērķis būtu uzņemt tajā īpaši bīstamu individu, manā skatījumā, nozīmētu organizatorisku pienākumu un izmaksas, kas ir nesamērīgas, ņemot vērā nelielo attiecīgo personu skaitu proporcionāli visiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem tiek piemērota atgriešanas procedūra, kas ietver aizturēšanu.

105. Attiecīgā valsts tiesību norma nav nesamērīga attiecībā pret sasniedzamajiem mērķiem tādējādi, ka ar to tiek veikta līdzsvarota izsvēršana starp izvirzīto vispārējo interešu mērķi, proti, valsts drošības un sabiedriskās kārtības aizsardzību, no vienas puses, un iejaukšanos tiesībās uz brīvību, ko rada ieslodzījuma vietā īstenots aizturēšanas pasākums, tomēr attiecīgā indivīda tiesības uz cieņu ir jāievēro pilnībā. Ar šādu normu būtībā nevar pamatot aizturēšanas pasākumus, ja vien valsts kompetentās iestādes iepriekš nav katrā konkrētajā gadījumā izvērtējušas, vai risks, ko attiecīgās personas rada valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, atbilst vismaz tā aizskāruma smagumam, ko šādi pasākumi rada attiecībā uz šo personu tiesībām uz brīvību, un vai ir pilnībā ievērotas šo personu tiesības uz cieņu⁶⁸.

c) Par Direktīvas 2008/115 minimālo garantiju un pamattiesību ievērošanu

106. Kā precizēts iepriekš, Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta mērķi var saprast tikai atbilstoši un saskaņā ar Hartā paredzētajām tiesībām un it īpaši ar tās 1.–4. pantā noteiktajām tiesībām, kas garantē cilvēka cieņas respektēšanu, kā arī tiesības uz dzīvību un personas neaizskaramību un aizliedz necilvēcīgu un pazemojošu rīcību. Šis atsauces, protams, ir iekļautas Direktīvas 2008/115 1. pantā ietvertajā atsaucē uz pamattiesībām.

107. Līdz ar to, kā to uzsvēris ģenerālvokāts Ī. Bots secinājumos lietās *Bero* un *Bouzalmate*⁶⁹, Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkts un – plašākā nozīmē – tiesību normas, kuras īpaši attiecas uz ārvalstnieku, kas gaida izraidīšanu, aizturēšanas apstākļiem, konkrēti un saskaņā ar šiem dokumentiem var tikt piemēroti tikai tad, ja tiek respektētas minētās vērtības.

108. Tātad, ņemot vērā, pirmkārt, Direktīvas 2008/115 noteikumus un, otrkārt, Hartā pasludinātās pamattiesības, ir jāpārbauda, vai tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkoti, aizturot WM ieslodzījuma vietā, ir ievērotas tiesības, kas šim pēdējam minētajam ir atzītas Savienībā.

1) Par Direktīvas 2008/115 minimālajām garantijām

109. Viena no konkrētām minimālajām garantijām, kas Direktīvā 2008/115 paredzētas trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri gaida izraidīšanu, ir šī akta 16. pantā noteiktie aizturēšanas nosacījumi, kas ir jāievēro valsts procedūrās.

⁶⁷ CPT standartu IV nodaļas par imigrantu aizturēšanu 28. punktā ir minēts, ka “[...] var pieļaut, ka atsevišķos gadījumos ir pamats aizturēto imigrantu turēt cietumā, ja ir runa par iespējamu vardarbību”.

⁶⁸ Skat. pēc analogijas spriedumu, 2016. gada 15. februāris, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 68. un 69. punkts).

⁶⁹ Ģenerālvokāta Ī. Bota secinājumi lietās *Bero* un *Bouzalmate* (C-473/13, C-474/13 un C-514/13, EU:C:2014:295, 82. punkts).

110. Šīs tiesību normas formulējumu salīdzinot ar *AufenthG* 62.a panta 1. punkta redakciju, izrādās, ka visas Direktīvā paredzētās garantijas ir skaidri pārņemtas šajā tiesību normā, izņemot pienākumu pievērst uzmanību mazāk aizsargātām personām un sniegt neatliekamo veselības aprūpi un slimību primāro ārstēšanu⁷⁰.

111. Katrā ziņā iesniedzējtiesai ir jāpārlicinās, ka visas Direktīvas 2008/115 16. pantā noteiktās garantijas, kas attiecas uz aizturēšanas apstākļiem, ir konkrēti ievērotas situācijā, kad aizturētā persona ir ieslodzīta. Šis vērtējums ir jo vairāk nepieciešams un svarīgs, ņemot vērā minēto garantiju relatīvi lakonisko formulējumu, un ir svarīgi uzraudzīt iepriekš minētajā tiesību normā ietvertu prasību patieso apjomu. Šajā ziņā pēc Vācijas valdības atbildes uz Tiesas sniegto informācijas pieprasījumu man šķiet nepieciešams formulēt dažus apsvērumus.

112. Pirmkārt, informācija, kas izskaidro ieslodzījuma vietas darbības noteikumus un kurā ir precizētas tajā aizturēto trešo valstu pilsoņu tiesības un pienākumi, manuprāt, ir jāpaziņo ieinteresētajām personām tajās valodās, ko attiecīgās personas plaši izmanto. Jānorāda, ka Vācijas valdības atbildē nav nevienas norādes par to, ka ir ievērota prasība par šīs obligātās informācijas nodrošināšanu aizturētajām personām, kurā tostarp ir jānorāda, ka aizturētajai personai ir tiesības sazināties ar kompetentajām valsts, starptautiskām un nevalstiskām organizācijām un struktūrām⁷¹.

113. Otrkārt, no Vācijas valdības atbildes izriet, ka aizturētajam individuam “ik pa laikam tika atļautas 30 minūšu garas telefonsarunas ar viņa tuviniekiem, kas tika uzraudzītas”, no 2017. gada 4. oktobra šīs sarunas tika atļautas stundas garumā divas reizes mēnesī, pēc tam – no 2017. gada 1. decembra – tika atļauta viena 30 minūšu gara telefonsaruna nedēļā, kas tika uzraudzīta. Šī saziņas ar radniekiem stingrā regulēšana var radīt sarežģījumus, ņemot vērā Direktīvas 2008/115 16. panta 2. punkta formulējumu, kurā ir minēta aizturēto personu saziņa ar ģimenes locekļiem “laicīgi” un it īpaši “pēc viņu lūguma”. Šo abu terminu vienlaicīga izmantošana, manuprāt, atspoguļo Savienības likumdevēja vēlmi panākt taisnīgu līdzsvaru starp struktūras – īpašo aizturēšanas telpu vai ieslodzījuma vietas – darbības noteikumiem, kas noteikti ir orientēti uz kolektīva pārvaldību drošības kontekstā, un katrai aizturētajai personai garantētajām tiesībām varēt uzturēt kontaktu ar savu ģimeni⁷².

114. Treškārt, Vācijas valdības atbildē ir norādīts, ka aizturētajam ir bijusi saskarsme ar apcietinātajām personām, kas nesa maltītes uz viņa kameru, un, sākot no 2017. gada 4. oktobra – brīvajā laikā, pavadot stundu citu “atbilstošu” ieslodzīto kompānijā. Šī situācija rada sarežģījumus, kas saistīti ar Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta noteikumu interpretāciju.

115. Šajā ziņā Tiesa uzskata, ka no minētās tiesību normas formulējuma izriet, ka tajā ir noteikts beznosacījumu pienākums nošķirt trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, no parastiem ieslodzītajiem, ja dalībvalsts nevar šos valstspiederīgos ievietot īpašās aizturēšanas telpās. Tā piebilda, ka pienākums nošķirt trešo valstu valstspiederīgos, kas uzturas nelikumīgi, no parastiem ieslodzītajiem neparedz nekādu ierobežojumu un ir garantija, lai tiktu ievērotas tiesības, kuras šiem

70 Ir ļoti iespējams, ka šādi apsvērumi ir iekļauti tiesiskajā regulējumā par ieslodzījuma vietu organizāciju un darbību. Šajā ziņā norādišu, ka WM tika veltīta īpaša uzmanība ieslodzījuma vietā pēc “psiholoģiskā dienesta” rekomendācijām, kad tika konstatēts, ka viņš ir fiziski nevaldāms vai, gluži pretēji, noslēdzies sevī. Aizturēšanas sākumā ieinteresētai personai tika arī veikta psihiatriskā izmeklēšana un viņu katru dienu, pēc tam – retāk, apmeklēja psiholoģiskā dienesta pārstāvji, lai novērstu dekompensāciju. Šī informācija liecina, ka aizturētā persona saņēma medicīnisko aprūpi, kas ļauj *a priori* uzskatīt, ka ieslodzījuma vietā bija iespējams nodrošināt neatliekamo veselības aprūpi un vismaz tādu slimību primāro ārstēšanu, kuras nav smagas.

71 Turklāt Vācijas valdības atbildē ir norādīts uz to, ka WM regulāri saņēma aprūpi no ieslodzījuma vietas “sociālajiem dienestiem”, taču nav skaidrs, vai šis apzīmējums var aptvert valsts “nevalstisko” organizāciju vai struktūru Direktīvas 2008/115 16. panta 4. punkta izpratnē.

72 Lai arī ir pilnīgi saprotams un pieņemams, ka migrantam, kas rada reālu, attiecīgajā brīdī pastāvošu un pietiekami nopietnu apdraudējumu, kurš skar sabiedrības pamatintereses vai attiecīgās dalībvalsts iekšējo vai ārējo drošību, nevar būt mobilais telefons vai ka viņš nevar izmantot viņam pieejamo saziņas līdzekli jebkurā dienas un nakts laikā, autoritāra laika kvotu noteikšana saziņas tiesībām, kuras var izmantot divas reizes mēnesī vai reizi nedēļā, vai pat nejaušas izlases kārtībā atkarībā no ieslodzījuma vietu pārvaldes labās gribas, šķiet, neatbilst Direktīvas 2008/115 16. panta prasībām un mērķim. Savukārt tas, ka šīs telefonsarunas tiek uzraudzītas, manā ieskatā, ir piemēroti, ņemot vērā attiecīgā migranta īpašo profilu.

valstspiederīgajiem ir skaidri un gaiši piešķīris Savienības likumdevējs to turēšanas apsardzībā ieslodzījuma vietā izraidīšanai nosacījumu kontekstā, no vienas puses, un tas nav tikai trešās valsts valstspiederīgā aizturēšanas ieslodzījuma vietā īpašs izpildes nosacījums, bet ir šīs ievietošanas pamats, bez kura principā tas neatbilstu šai direktīvai, no otras puses⁷³.

116. Pat ja var uzskatīt, ka Tiesas vēlas interpretēt Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punktu šauri⁷⁴, joprojām paliek neatbildēti jautājumi par šī nošķiršanas no parastiem ieslodzītajiem pienākuma precīzo apjomu, it īpaši attiecībā uz šai pēdējai minētajai frāzei piešķiramo nozīmi. Savos apsvērumos Komisija uzsver atšķirību starp iepriekš minētās tiesību normas versiju vācu valodā, kurā tiek izmantots vārds “Strafgefangenen”, ar ko vispārīgi tiek apzīmēti ieslodzītie, kuriem ir piespriests brīvības atņemšanas sods, un kas ir minēts prejudiciālajā jautājumā, un citām valodu redakcijām, konkrēti, angļu valodā (“ordinary prisoners”), franču valodā (“prisonniers de droit commun”), spāņu valodā (“presos ordinarios”), itāļu valodā (“detenuti ordinari”) un igauņu valodā (“tavalistest vangidest”), kas, šķiet, aptver personas, kuras atrodas apcietinājumā.

117. Komisijas Ieteikumā 2017/2338 ir minēts: “Termins “parastie ieslodzītie” attiecas gan uz notiesātiem ieslodzītajiem, gan uz apsūdzētiem ieslodzītajiem [apcietinātām personām]: tas ir apstiprināts Eiropas Padomes Ministru komitejas 2005. gada 4. maijā pieņemtajās “Divdesmit pamatnostādnes piespiedu atgriešanai”, kurās ir skaidri norādīts, ka “personas, kas pirms to izraidīšanas tiek turētas apsardzībā [ir apcietinātas], parasti ir jānošķir no apsūdzētajiem un notiesātajiem”. Tādējādi aizturētās personas ir jānošķir arī no apsūdzētiem ieslodzītajiem”.

118. Jāatgādina, ka Direktīvā 2008/115 ir paredzēts ņemt vērā Eiropas Padomes Ministru komitejas “Divdesmit pamatnostādnes piespiedu atgriešanai”, uz kurām ir atsauce tās trešajā apsvērumā, kam *a priori* būtu jāizraisa tāda jēdziena “parastie ieslodzītie” interpretācija, kas ietver notiesātās personas un apcietinātās personas.

119. Tomēr šis risinājums man nešķiet pilnībā pārliecinošs ne no teorētiskā, ne praktiskā viedokļa.

120. Aizturēšanas prioritāras izpildīšanas īpašās aizturēšanas telpās un pienākuma nošķirt no parastiem ieslodzītajiem migrantu ārkārtas ieslodzījumā, kas gaida izraidīšanu, pamatā ir apsvērumi, ka personas, uz kurām attiecas atgriešana, nav “noziedznieki”, līdz ar to tām ir jāpiemēro atšķirīga attieksme, jo aizturēšanas pasākumam ir tikai administratīvs raksturs. Ja var pamatoti uzskatīt, ka šis nošķiršanas pienākums ir tieši saistīts ar tāda migranta cilvēka cieņas un pamattiesību respektēšanu, kas nav izdarījis nedz noziegumu, nedz likumpārkāpumu⁷⁵, šis secinājums attiecas arī uz apcietināto personu, kura vēl nav notiesāta un uz kuru attiecas nevainīguma prezumpcija⁷⁶. Vismaz no juridiskā viedokļa šķiet grūti šādu ieslodzīto uzskatīt par “šaubīgu”.

73 Spriedums, 2014. gada 17. jūlijs, *Pham* (C-474/13, EU:C:2014:2096, 17., 19. un 21. punkts).

74 Tiesas sniegtais pamatojums 2014. gada 17. jūlija spriedumā lietā *Pham* (C-474/13, EU:C:2014:2096), manā ieskatā, rada jautājumu par Direktīvas 2008/115 16. panta kontekstuālo interpretāciju. Kā tika minēts iepriekš, šī tiesību norma ir jālasa kopā ar šīs direktīvas 18. pantu, kurā ir paredzēta iespēja dalībvalstij veikt steidzamus pasākumus “attiecībā uz turēšanas apsardzībā apstākļiem, atkāpjoties no tiem, kas paredzēti direktīvas 16. panta 1. punktā”, kas ir vispārīgs formulējums, kurš var aptvert ne tikai aizturēšanas izpildi īpašās telpās, bet arī no tā obligāti izrietošo pienākumu nošķirt parastos ieslodzītos no migrantiem, kuri ir aizturēti konkrēti ieslodzījuma vietā ārkārtas pasākumu ietvaros. Pienākumam nošķirt trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, no parastiem ieslodzītajiem piemērotā apzīmējuma “beznosacījumu” izmantošanas pamatotība man šķiet apšaubāma.

75 Ģenerāladvokāta Ī. Bota secinājumi lietās *Bero* un *Bouzalmate* (C-473/13, C-474/13 un C-514/13, EU:C:2014:295, 99. punkts).

76 Skat. Hartas 48. pantu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2016/343 (2016. gada 9. marts), par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā (OV 2016, L 65, 1. lpp.).

121. No praktiskā viedokļa raugoties, nošķiršanas pienākuma šaura interpretācija var labākajā gadījumā izraisīt paradoksālu situāciju tādējādi – ja migrantam tiek liegta jebkāda saskarsme ar ieslodzītajiem, lai kāds arī būtu viņu krimināltiesiskais statuss, migrants zināmā mērā ir izolēts, kas var aizskart viņa cilvēka cieņu, lai arī minētais pienākums tika izstrādāts ar mērķi aizsargāt attiecīgo personu⁷⁷. Jautājums ir vēl jo vairāk sarežģīts, ja ņem vērā attiecīgā migranta īpašo profilu, kurš ir ieslodzīts, gaidot savu izraidīšanu, savas bīstamības dēļ, un ir acīmredzams, ka, izstrādājot Direktīvas 2008/115 16. pantu, šāds profils netika ņemts vērā. Tādējādi ar drošību saistītais risks attiecībā uz to personu fizisko neaizskaramību, kurām var būt saskarsme ar minēto migrantu, kas ir likumīgi aizturēts, lai pamatotu aizturēšanu ieslodzījuma vietā, šķiet, liecina par labu tam, ka ir pilnībā jāaizliedz jebkāda saziņa ar ieslodzītajiem, kas ir notiesāti vai gaida spriedumu, lai – šajā gadījumā – pasargātu tieši šos pēdējos minētos.

122. Šajā stadijā ir jāapsver jautājums par iespējamu tāda migranta cilvēka cieņas aizskārumsu, kas gaida izraidīšanu ieslodzījumā un kam atbilstoši iepriekš minētajai tiesību normai tiek liegta jebkāda saziņa ar “parastiem ieslodzītajiem”.

2) *Par cilvēka cieņas respektēšanu un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības aizliegumu*

123. Hartas 4. panta, kurš atbilst ECPAK 3. pantam, nozīme un apjoms saskaņā ar Hartas 52. panta 3. punktu ir tādi paši kā tie, kas tiem noteikti ar minēto konvenciju⁷⁸.

124. Attiecībā uz necilvēcīgu vai pazemojošu sodu vai rīcības aizliegumu, kas paredzēts Hartas 4. pantā, tas ir absolūts, jo tas ir cieši saistīts ar Hartas 1. pantā minētās cilvēka cieņas respektēšanu. Ar Hartas 4. pantu garantēto tiesību absolūto raksturu apstiprina ECPAK 3. pants. Kā izriet no ECPAK 15. panta 2. punkta, no ECPAK 3. panta nav iespējamās nekādas atkāpes⁷⁹. Hartas 1. un 4. pantā, kā arī ECPAK 3. pantā ir nostiprināta viena no Savienības un tās dalībvalstu pamatvērtībām. Šī iemesla dēļ visos apstākļos, tostarp cīņās ar terorismu un organizēto noziedzību gadījumā, ar ECPAK pilnībā ir aizliegta spīdzināšana un necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās vai sods, lai kāda arī būtu attiecīgās personas rīcība⁸⁰.

125. No ECT judikatūras izriet, ka ar ECPAK 3. pantu dalībvalsts, kuras teritorijā tiek piemērots apcietinājums, iestādēm ir noteikts pozitīvs pienākums nodrošināt, lai ikvienai apcietinājumā esošai personai būtu tādi apcietinājuma apstākļi, kas nodrošina cilvēka cieņas ievērošanu, lai ar pasākuma izpildes kārtību attiecīgo personu nepakļautu tādas intensitātes grūtībām vai pārbaudījumiem, kas pārsniedz nenovēršamo ieslodzījumam raksturīgo ciešanu līmeni, un lai, ņemot vērā praktiskās ieslodzījuma prasības, tiktu atbilstoši nodrošināta apcietinājumā esošās personas veselība un labklājība⁸¹.

126. Viens no izpildes noteikumiem, kas tiek ņemti vērā, vērtējot necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības esamību, ir ieslodzītās personas izolēšana. Šajā ziņā ECT ir norādījusi: “pilnīga maņu izolēšana apvienojumā ar pilnīgu sociālo izolāciju var iznīcināt personību un ir uzskatāma par necilvēcīgas rīcības formu, ko nevar attaisnot ar drošības prasībām vai kādu citu iemeslu. Turpretī aizliegums sazināties ar

77 Protams, ir iespējams paredzēt gadījumu, kad vienlaikus tiek ieslodzīti vairāki migranti, kas gaida izraidīšanu un kas tādējādi var pavadīt kopā brīvo laiku vai pastaigas laiku, neradot iebildumu par Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta pārkāpumu. Ir ļoti iespējams, ka šāds gadījums, lai gan tas nav teorētisks, statistiski ir ļoti rets.

78 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 19. marts, *Jawo* (C-163/17, EU:C:2019:218, 91. punkts).

79 Spriedums, 2016. gada 5. aprīlis, *Aranyosi un Căldăraru* (C-404/15 un C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 85. un 86. punkts).

80 Spriedums, 2016. gada 5. aprīlis, *Aranyosi un Căldăraru* (C-404/15 un C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 87. punkts).

81 Spriedums, 2016. gada 5. aprīlis, *Aranyosi un Căldăraru* (C-404/15 un C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 90. punkts un tajā minētā ECT judikatūra).

citiem ieslodzītajiem drošības, disciplīnas un aizsardzības apsvērumu dēļ pats par sevi nav necilvēcīga soda vai rīcības forma”. ECT ir arī precizējusi, ka, izvērtējot apcietinājuma apstākļus, ir jāņem vērā to kumulatīvā iedarbība, kas – papildus materiālo izmitināšanas apstākļu kamerā pārbaudei – liek pārbaudīt izolācijas ilgumu⁸².

127. Tādējādi kompetentajai iestādei, kas izskata prasību, ar ko apstrīdēts lēmums par migranta, kas gaida izraidīšanu, aizturēšanu ieslodzījuma vietā, ir jāveic vērtējums, balstoties uz objektīviem, ticamiem, precīziem un pienācīgi aktualizētiem elementiem un ņemot vērā Savienības tiesībās garantētos pamattiesību aizsardzības standartus, vai pastāv nopietns un pārbaudīts pamats uzskatīt, ka pret attiecīgo personu izturas necilvēcīgi vai pazemojoši viņa apcietinājuma apstākļu dēļ⁸³.

128. Ja iesniedzējtiesai būs jāpārbauda faktiskie apstākļi, no kuriem ir atkarīgs minētais izvērtējums, Tiesa var sniegt norādes par vērā ņemamajiem faktiem, veicot šādu pārbaudi.

129. No Vācijas valdības atbildes izriet⁸⁴, ka attiecīgā migranta apcietinājuma apstākļi, ņemot vērā Tiesai iesniegtos lietas materiālus un izņemot, ja prasītājs pamatlietā nesniedz pretējus pierādījumus, šķiet, neatklāj tādu necilvēcīgu vai pazemojošu izturēšanos, kāda ir definēta iepriekš minētajā 125. un 126. punktā, un tas tā ir vēl jo vairāk tādēļ, ka ieinteresētā persona nebija izolēta, jo tā varēja sazināties ar ārpusauli un cietumā, konkrēti, ar ieslodzītajiem, kas gaidīja spriedumu.

130. Ņemot vērā ECT judikatūru par tikai pilnīgas maņu izolēšanas apvienojumā ar pilnīgu sociālo izolāciju aizliegumu, varētu pat uzskatīt, ka iepriekš minētais secinājums par necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes neesamību būtu spēkā arī tad, ja attiecīgajam migrantam nebūtu bijis nekāda kontakta ar parastiem ieslodzītajiem, lai kāds arī būtu viņu krimināltiesiskais statuss, un tādā gadījumā attiecīgās personas situāciju varētu kvalificēt kā daļēju un relatīvu izolāciju⁸⁵.

131. Tādējādi varētu izmantot šauru Direktīvas 2008/115 16. panta 1. punkta un tajā ietvertā nošķiršanas pienākuma interpretāciju, kas balstīta uz tādu jēdziena “parastie ieslodzītie” izpratni, kura aptver gan notiesātos, gan apsūdzētos ieslodzītos, neapdraudot ieslodzītā migranta, kas gaida izraidīšanu, pamattiesību nepieciešamo ievērošanu, ar nosacījumu, ka tiek izvērtēta apcietinājuma apstākļu kumulatīvā iedarbība.

132. Tomēr man šķiet, ka šāda argumentācija ir pārāk teorētiska un tā ir pārmēru neelastīga tādā ziņā, ka tā rada sistēmu, kas darbojas tīri mehāniski, neņemot vērā katras individuālās situācijas precīzu pārbaudi, ko tomēr prasa samērīguma princips un ko Tiesa regulāri pieprasa, interpretējot Direktīvas 2008/115 tiesību normas. Strīda pamatlietā piemērs šajā ziņā, manuprāt, ļoti uzskatāmi atspoguļo to, ka šī shēma var izraisīt risinājumus, kas būtu maldīgi, jo ar vienkāršu konstatējumu, ka ieslodzītajam, kuram ir uzdots izdalīt maltītes kamerās, ir kontakts ar attiecīgo migrantu, pietiktu, lai konstatētu nošķiršanas pienākuma pārkāpumu. Pārāk šauri interpretēts nošķiršanas pienākums izraisa to, ka nav iespējama kaut vai gadījuma rakstura saskarsme, kas praktiski nav iedomājams.

82 ECT, 2006. gada 4. jūlijs, *Ramirez Sanchez* pret Franciju (CE:ECHR:2006:0704JUD005945000, 119. un 123. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

83 Skat. pēc analogijas spriedumus, 2019. gada 19. marts, *Jawo* (C-163/17, EU:C:2019:218, 90. punkts), un 2016. gada 5. aprīlis, *Aranyosi* un *Căldăraru* (C-404/15 un C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 88. un 89. punkts).

84 WM tika ieslodzīts Frankfurtes pie Mainas I ieslodzījuma vietā, kas ir parasts 1. drošības līmeņa apcietinājuma centrs, kurā nav “augsta līmeņa drošības telpu”. Attiecīgā persona tika ievietota “normālās” individuālās vai īpaši uzraudzītās kamerās, t.i., kamerās bez bīstamiem priekšmetiem, kurās bija ierīkota videonovērošana, katru dienu tai bija tiesības uz vienu stundu brīvā laika citu ieslodzīto, kas gaida spriedumu, sabiedrībā un ārā, tā vienu reizi dienā varēja iet dušā un tai bija iespēja nodarboties ar sportu reizi nedēļā un iegādāties pārtikas preces. Papildus saskarsmei ar veselības dienestu, sociālajiem dienestiem, tuviniekiem, advokātiem un *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Federālā migrācijas un bēgļu lietu pārvalde) WM regulāri apmeklēja imāms. Turklāt nav norādītas nekādas nelabvēlīgas sekas attiecībā uz ieinteresētās personas veselību, kas būtu saistītas ar tās turēšanu ieslodzījumā. Šīs norādes ir pretrunā tiem apsvērumiem, kas ir pausti prasītāja pamatlietā vārdā, kur ir aprakstīts, ka ieslodzītajam tika aizliegts kontaktēties ar citiem ieslodzītajiem un ārpusauli.

85 ECT, 2006. gada 4. jūlijs, *Ramirez Sanchez* pret Franciju (CE:ECHR:2006:0704JUD005945000, 135. punkts). Tomēr, vērtējot apcietinājuma apstākļu kumulatīvo iedarbību, būtu jāņem vērā aizturēšanas, kas pavadīta relatīvā izolācijā, ilgums, ko attiecīgā gadījumā papildina ar kriminālprocesu saistītā iepriekšējā apcietinājuma ilgums.

133. Turklāt pat daļēja un relatīva migranta izolēšana, aizliedzot viņam saskarsmi ar visiem parastajiem ieslodzītajiem, pēc savas būtības liedz attiecīgajai personai piekļuvi sportam, kultūrai un algotam darbam, kas kolektīvi tiek piedāvāta citiem ieslodzītajiem, radot sodošu pasākumu, kuram tādām vispār nevajadzētu būt, un rada netaisnīgu diskrimināciju attiecībā uz migrantu, ņemot vērā uzturēšanās ieslodzījuma vietā nosacījumus⁸⁶.

134. Lidz ar to ir jātiecas panākt taisnīgs līdzsvars starp nepieciešamību novērst jebkādu diskriminējošu, necilvēcīgu vai pazemojošu izturēšanos pret migrantiem, kuri ir aizturēti ieslodzījuma vietā, un nepieciešamību nodrošināt saskaņā ar Direktīvas 2008/115 16. panta formulējumu šo migrantu nošķiršanu no parastajiem ieslodzītajiem, lai aizsargātu minēto migrantu fizisko un psiholoģisko neaizskaramību, kas – tādu migrantu gadījumā, kuri rada apdraudējumu sabiedriskajai kārtībai vai sabiedrības drošībai, – jāpapildina ar ieslodzīto personu un uzraugošā personāla fizisko un psiholoģisko neaizskaramību. Manuprāt, šāda vidusceļa, ko īstenot būtu sarežģīti, pamatā būtu jābūt diviem elementiem.

135. Pirmais nozīmē to, ka ir jāuzskata, ka jēdziens “parastie ieslodzītie” ir jāinterpretē kā tāds, kas izslēdz apsūdzētos ieslodzītos, kuri tiek uzskatīti par nevainīgiem. Otrais nozīmē, ka ir jāparedz, ka attiecīgo migrantu sistemātiski ievieto individuālā kamerā, paredzot iespēju atļaut saskarsmi ar ieslodzītajiem iepriekš minēto kolektīvo darbību ietvaros, ko koriģē iestādes atbildīgās personas, kurām ir visa informācija par ikdienas notiekošo cietumā, un ņemot vērā attiecīgā migranta ievietošanas šajā iestādē iemeslu, šīs ievietošanas mērķi, kā arī viņa personību un uzvedību. Šāds risinājums, kas teorētiski ir iedomājams, man šķiet vēlams praksē.

3) Par tiesībām uz brīvību un efektīvu tiesību aizsardzību

136. Vispirms ir jānorāda, ka Direktīvas 2008/115 16. pantā nav minēta īpaša lēmuma par migranta, kas gaida izraidīšanu, aizturēšanu ieslodzījuma vietā pieņemšana. Attiecībā uz aizturēšanas pasākuma īpašo izpildes nosacījumu, ņemot vērā Direktīvas 2008/115 vispārējo sistēmu, kura ir jāpatur prātā, interpretējot tās tiesību normas⁸⁷, ir jāatsaucas uz šī akta 15. pantu.

137. Direktīvas 2008/115 15. pantā ir izvirzīti stingri pamatnosacījumi attiecībā uz aizturēšanu un aizturēšanas turpināšanu, un tajā ir noteikts, ka šo pasākumu pieņemšana ir jāpārbauda tiesā.

138. No Direktīvas 2008/115 15. panta izriet, ka aizturēšanu var noteikt administratīvā iestāde vai tiesa, dalībvalstīm ir jāparedz rīkojuma par aizturēšanu likumīguma ātra juridiska pārskatīšana iespējami īsā laikā no aizturēšanas sākuma brīža vai arī ir jānodrošina attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam tiesības vērsties tiesā, lai tā iespējami īsā laikā lemtu par viņa aizturēšanas likumību un pieņemtu attiecīgu lēmumu pēc iespējas ātrāk no attiecīgā tiesas procesa sākšanas brīža, turklāt attiecīgo valstspiederīgo nekavējoties atbrīvo, ja aizturēšana nav likumīga.

139. Neatkarīgi no tā, vai rīkojumu par aizturēšanu ir izdevusi administratīvā iestāde vai tiesa, atbilstoši Direktīvas 2008/115 15. panta 3. punktam aizturēšanu pārskata ar pamatotu regularitāti vai nu pēc valstspiederīgā pieprasījuma, vai *ex officio*, turklāt pagarinātas aizturēšanas gadījumā ir paredzēta pārbaude tiesā. Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka trešās valsts valstspiederīgā jebkuras pagarinātas aizturēšanas pārskatīšana ir jāpārbauda tiesu iestādei, kurai, kad tā lemj par iespēju pagarināt sākotnējo aizturēšanu, noteikti ir jāpārbauda minētā aizturēšana, pat ja šo pārbaudi tieši nav pieprasījusi iestāde, kas tajā vērsusies, un pat tad, ja attiecīgā valstspiederīgā aizturēšanu iestāde, kas ir izdevusi rīkojumu par sākotnējo aizturēšanu, jau ir pārskatījusi⁸⁸.

⁸⁶ Jāuzsver, ka Direktīvas 2008/115 15. panta 5. un 6. punktā paredzētais aizturēšanas maksimālais ilgums ir 18 mēneši. WM aizturēšana Frankfurtē pie Mainas ieslodzījuma vietā ilga 8 mēnešus un 21 dienu.

⁸⁷ Spriedums, 2014. gada 18. decembris, *Abdida* (C-562/13, EU:C:2014:2453, 57. punkts).

⁸⁸ Spriedums, 2014. gada 5. jūnijs, *Mahdi* (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 56. punkts).

140. Ir jāatgādina, ka Direktīvas 2008/115 interpretācija ir jāveic – kā tas izriet no tās 24. apsvēruma un tās 1. panta –, ievērojot pamattiesības un principus, kas it īpaši ir atzīti Hartā. Konkrētāk, runājot par Direktīvas 2008/115 15. pantā paredzētajām pārsūdzībām par lēmumiem saistībā ar aizturēšanu, to iezīmes ir jānoskaidro atbilstoši Hartas 6. pantam par ikvienas personas tiesībām uz brīvību un Hartas 47. pantam, saskaņā ar kuru ikvienai personai, kuras Savienības tiesībās garantētās tiesības un brīvības ir tikušas pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, ievērojot minētajā pantā paredzētos nosacījumus⁸⁹.

141. Līdz ar to ir jāuzskata, ka tiesu iestādei, kas lemj par lūgumu veikt aizturēšanu vai par šī pasākuma pagarināšanu, ko papildina tā izpilde ieslodzījuma vietā, pamatojoties uz attiecīgā migranta radīto apdraudējumu sabiedriskajai kārtībai vai valsts drošībai, ir jābūt iespējai lemt par jebkuru atbilstošu faktisku vai tiesību apstākli, lai noteiktu, vai lūgtais pasākums ir pamatots, ņemot vērā Direktīvas 2008/115 15. pantā noteiktās prasības un tās prasības, kas saistītas ar pierādījumu par reālu, attiecīgajā brīdī pastāvošu un pietiekami nopietnu apdraudējumu, kas skar sabiedrības pamatintereses vai attiecīgās dalībvalsts iekšējo vai ārējo drošību⁹⁰.

142. Ja aizturēšana nav pamatota vai vairs nav pamatota, ņemot vērā šīs prasības, kompetentajai tiesu iestādei ir jābūt iespējai ar savu lēmumu aizstāt administratīvās iestādes lēmumu vai attiecīgā gadījumā tās tiesu iestādes lēmumu, kas ir izdevusi rīkojumu par sākotnējo aizturēšanu, un lemt par iespēju izdot rīkojumu par aizstājošu pasākumu vai attiecīgā valstspiederīgā atbrīvošanu. Šim nolūkam tiesu iestādei ir jāspēj ņemt vērā gan administratīvās iestādes, kas ir izdevusi rīkojumu par sākotnējo aizturēšanu, norādītos faktiskos apstākļus un pierādījumus, gan jebkādus apsvērumus, kurus, iespējams, iesniegs attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais. Turklāt tai ir jāspēj veikt pētījumu par jebkādiem citiem apstākļiem, kas ir būtiski lēmuma pieņemšanai, gadījumā, ja tā to uzskatītu par nepieciešamu. No tā izriet, ka tiesu iestādes pilnvaras, veicot pārbaudi, nekādā gadījumā nevar būt ierobežotas tikai ar attiecīgās administratīvās iestādes norādītajiem apstākļiem⁹¹.

143. Kā citādi interpretējot Direktīvas 2008/115 15. pantu, tiktu atņemta lietderīgā iedarbība gan šī panta 1., 2., 4. un 6. punktam, gan 16. panta 1. punktam, un šīs direktīvas 15. pantā paredzētajai pārbaudei tiesā zustu jēga, tādējādi apdraudot minētās direktīvas mērķu sasniegšanu⁹².

144. Turklāt Direktīvas 2008/1159 15. panta tiesību normas ir jālasa ne tikai kopsakarā ar Hartas 6. un 47. pantu, bet arī ar ECPAK tiesību normām, uz kurām ir atsauce Hartā, jo atbilstošās tiesības šajā gadījumā ir ECPAK 5. pants par tiesībām uz brīvību un drošību un 6. un 13. pants par tiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu un efektīvu tiesību aizsardzību⁹³.

89 Skat. pēc analogijas spriedumu, 2018. gada 19. jūnijs, *Gnandi* (C-181/16, EU:C:2018:465, 51. un 52. punkts).

90 Skat. pēc analogijas spriedumus, 2014. gada 5. jūnijs, *Mahdi* (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 62. punkts); 2015. gada 11. jūnijs, Zh. un O. (C-554/13, EU:C:2015:377, 57. punkts); 2015. gada 24. jūnijs, T. (C-373/13, EU:C:2015:413, 92. punkts), kā arī 2016. gada 15. februāris, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 67. un 73. punkts).

91 Skat. pēc analogijas spriedumu, 2014. gada 5. jūnijs, *Mahdi* (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 62. punkts).

92 Pēc analogijas skat. spriedumu, 2014. gada 5. jūnijs, *Mahdi* (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 63. punkts).

93 No ECT judikatūras izriet, ka nepieciešamajam tiesību aizsardzības līdzeklim ir jābūt ar pietiekamu noteiktības pakāpi gan praksē, gan teorētiski, pretējā gadījumā tam trūkst nepieciešamā pieejamība un efektivitāte (ECT, 2007. gada 11. oktobris, *Nasroulloiev* pret Krieviju, CE:ECHR:2007:1011JUD000065606, 86. punkts, un ECT, 2011. gada 5. aprīlis, *Rahimi* pret Grieķiju, CE:ECHR:2011:0405JUD000868708, 120. un 121. punkts, par to, ka nav tikusi sniegta iespēja vērsties tiesā, jo brošūra nebija sagatavota prasītajam saprotamā valodā), ir jābūt iespējai to izmantot isā termiņā aizturēšanas laikā un tas ir jāisto neatkarīgā un objektīvā tiesā, ar iespēju, kas var izraisīt attiecīgā gadījumā pie ieinteresētās personas atbrīvošanas (ECT, 2002. gada 20. jūnijs, *Al-Nashif* pret Bulgāriju, CE:ECHR:2002:0620JUD005096399, 92. punkts, un ECT, 2007. gada 11. oktobris, *Nasroulloiev* pret Krieviju, CE:ECHR:2007:1011JUD000065606, 86. punkts) vai vismaz izraisīt atbilstošu [situācijas] noregulējumu, uzlabojot apcietinājuma faktiskos apstākļus (ECT, 2015. gada 21. maijs, *Yengo* pret Franciju, CE:ECHR:2015:0521JUD005049412, 58.–62. punkts).

145. Šajā kontekstā ir jāuzskata, ka Direktīvas 2008/115 15. panta 3. punkta pirmajā teikumā paredzētajam attiecīgā migranta iesniegtajam pieteikumam par pārskatīšanu, lai nodrošinātu no Hartas 6. un 47. panta izrietošo prasību ievērošanu, ir jāļauj izskatīt īsā termiņā un neatkarīgi no tā, ka nav beidzies aizturēšanas *ex officio* pārskatīšanas termiņš, ieinteresētās personas apcietinājuma apstākļus, lai pārbaudītu, ka nav noticis iespējams šīs personas cieņas aizskārums, kas ir pretrunā Hartas 1.–4. pantam, lasot tos kopsakarā ar ECPAK 3. pantu.

146. Iesniedzējtiesai ir jāveic nepieciešamās pārbaudes attiecībā uz Direktīvā 2008/115 paredzēto minimālo garantiju ievērošanu un trešās valsts valstspiederīgā, kas ir aizturēts ieslodzījuma vietā, pamattiesību ievērošanu, ņemot vērā iepriekš minētās norādes.

147. Šajā ziņā no iesniedzējtiesas lēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu un Vācijas valdības atbildes izriet, ka lēmumus par aizturēšanu un par pasākuma pagarināšanu parasti pieņem tiesa un ka attiecīgajam migrantam ir iespēja pārsūdzēt šos tiesas nolikumus. Turklāt ir minēts, ka sākotnējās aizturēšanas maksimālais ilgums ir seši mēneši un ir iespēja to pagarināt uz laikposmu, kas nepārsniedz divpadsmit mēnešus. Atbildot uz jautājumu par pārbaudes tiesā kārtību, Vācijas valdība norādīja, ka lēmums, ar kuru tiek izdots rīkojums par brīvības atņemšanu vai ar kuru pagarina brīvības atņemšanu, ir jāatceļ pēc savas ierosmes pirms noteiktā termiņa beigām, ja brīvības atņemšanas pamats vairs nepastāv, un ka ieinteresētā persona vai iestāde arī var lūgt atcelt brīvības atņemšanu, turklāt tiesa lemj par šādu lūgumu, izdodot rīkojumu, ko var pārsūdzēt.

148. Ir jākonstatē, ka Tiesai iesniegtie lietas materiāli nav pietiekami pamatoti, lai radītu precīzu sapratni par procesuālo tiesību normām, kas attiecas uz prasību, ko attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais var celt, un lai šajā ziņā sniegtu plašākas norādes iesniedzējtiesai.

V. Secinājumi

149. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai uz *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa, Vācija) uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, 16. pants, lasot to kopsakarā ar minētās direktīvas 15. pantu un ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 1.–4., 6. un 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to tiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums, ar kuru tiek atļauts aizturēt ieslodzījuma vietā trešās valsts valstspiederīgo, kas gaida izraidīšanu un kas rada reālu, attiecīgajā brīdī pastāvošu un pietiekami nopietnu apdraudējumu, skarot sabiedrības pamatintereses vai attiecīgās dalībvalsts iekšējo vai ārējo drošību, – un tas ir jāpārbauda kompetentajai valsts iestādei, ievērojot aizliegumu sazināties ar notiesātajiem ieslodzītiem.

Kompetentajai valsts iestādei, izskatot prasību par lēmumu par trešās valsts valstspiederīgā, kas gaida izraidīšanu, aizturēšanu vai aizturēšanas pagarināšanu ieslodzījuma vietā, ir konkrēti un precīzi jāpārbauda šī valstspiederīgā apcietinājuma apstākļi, lai pārliecinātos par to, ka tiek ievērots gan efektivitātes un samērīguma princips, gan Direktīvas 2008/115 16. pantā paredzētās minimālās garantijas, kā arī minētā valstspiederīgā pamattiesības, kas nostiprinātas Pamattiesību hartas 1.–4., 6. un 47. pantā.